

СТУДЕНТСЬКІ ОБРІЇ

МІСЯЧНИК
УКРАЇНСЬКОГО
СТУДЕНТСЬКОГО
ТОВАРИСТВА

„СІЧ“
у Мюнхені

Ч. 2-3

СТУДЕНТСЬКІ

ОБРІЇ

Рік II

Ч. 2-3

МІСЯЧНИК

УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ТОВАРИСТВА "СІЧ" У МЮНХЕНІ

ЛЮТИЙ - 1947
БЕРЕЗЕНЬ

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

СВОЇМ ЧЛЕНАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ,

УКРАЇНСЬКІЙ ПРОФЕСУРІ І

СТУДЕНТСТВУ,

А ТАКОЖ УСЬОМУ НАШОМУ ГРОМАДЯНСТВУ

БАЖАЄ

ВЕСЕЛИХ ВЕЛИКОДНІХ СВЯТ

УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ТОВАРИСТВА

" С І Ч "

У МЮНХЕНІ. =

1. ПАМ'ЯТІ ЖІНОК-ГЕРОЇНЬ..... 3
2. О.ОЛЕСЬ. - В роковини Шевченка..... 4

ЗАГАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА: В.КОСАРЕНКО-КОСАРЕВИЧ. - Пере-
ломи в думанні та світоглядах людськості..... 5

НАЦІОНАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА: ЮРІЙ АРТЕШЕНКО. - Значен-
ня змагань Карпатської України..... 11

СТУДЕНТСЬКА ПРОБЛЕМАТИКА: МАРКО АНТОНОВИЧ. - Мож-
ливості згоди в українському студентському середови-
щі. Д-р СТЕПАН РОСОХА. - Роля студентства в розбудові
Карпатської України. - О.ЖДАНОВИЧ. - Олена Теліга й
студентство (спогад). ВІЛЬГЕЛЬМ ОР. - Студент і анти-
студент. З німецького переклав А.Б. - А.Б. - Дещо про
власних "студентів-філістрів і справжніх студентів.. 15 - 32

НАУКА І ЛІТЕРАТУРА В СВІТЛІ НОВИХ ВИДАНЬ:

П.ОМЕЛЯН. - Franz Esler: „Neue Physik und Weltanschauung“
Т.КУРПІТА. - Отчечаш. Над "Кобаарем". (З ліричної збір-
ки "Not a pass"). Д.М. - Враження студента - замість
рецензії..... 36 - 43

КУЛЬТУРНА ХРОНІКА: Мюнхен, Гайдельберг, Регенсбург, Мю-
нхен-Ульм. З Академічних Вечорів (січень-березень 47 р.) 45 - 47

ІЗ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ: МОНХЕН. З діяльності УСТ "Січ".
З діяльності Т-ва "Обнова". Заснування студентського ко-
оперативу. З життя студентів університету УНРРА..... 51 - 52
Карлсруге. На Політехніці. Берхтесгаден. Як вони дбають
про молодь..... 54.

СПОРТ. Mens sana... і УССК. Веслярські перегони. Сту-
дентський біг навпростець..... 56 - 57

ТІКИЙ КАЛЕЙДОСКОП: На маргінесі одного "маргінесу".
Оголошення Редакції "К.О". "Мовчи, язичку". "Моя хата
скраю". Спізнений "новорічний клич"..... 58 - 60

ВІД УПРАВИ УСТ "СІЧ": Відкрите звернення до ВШП.
Проф. Др. Інж. Н.СФРЕМОВА. Оголошення Референта Сусл. Опіки
в справі прохань про стипендії..... 60 - 61

З НОВИХ ВИДАНЬ..... 62.

"СТУДЕНТСЬКІ ОБРІЇ". Місячник на правах рукопису. Уміщені в
"Студентських Обріях" дописи й статті, підписані справжнім прізви-
щем або псевдонімом, висловлюють погляди автора, які не конче-
но покриваються з поглядами Редакції.

В и д а н о: Українське Студентське Товариство "Січ" у Мюнхені.

Р е д а г у є: Колегія. Начальний Редактор Мирослав ПРУТИЧ.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Мюнхен, Розенгаймерштрассе 46-а.

"Student's Horizons". - Monthly for the Members of the

Ukrainian student Society in Munich. Published as a

manuscript.

ЦІНА ПРИМІРНИКА 5 НІМ.МАРОК.

Даняті жінок-героїнь

Без металевих слів і без зітхань даремних
По ваших вже слідах підемо хоч на смерть!...
О.Теліга.

Між тисячами безіменних Героїв, що згоряли на вістарі вивольної боротьби, так часто горіли жіночі постаті...

Жіночі героїчні Імена, що родилися й виростали з надрів пахучої української землі, згоряли і сяяли, залишаючи по собі С и м в о л а м и безсмертям.

Це байдуже, де саме виростали ці імена. Може це були місцевості барвистої, веселої Київщини, чи Полтавщини; може це були простори широкіх і буйних херсонських степів; може це було золоте Поділля, чи дрімуча Волинь, може - Зелена Буковина, чи Срібна Земля Закарпаття.

Ці Імена народжувалися, як правнуки праматерів - тих відважних і героїчних Жінок, що були підвалинами нації і переходили з покоління в покоління.

Ці жіночі героїчні Імена ставали С и м в о л а м и, що сяють світлом, із якого родяться нові героїства.

Вони нагадували про тисячі нікому не знааних жіночих постатей, що гинули, безіменні, на всьому просторі української землі героїчною смертю...

Бо чи ж не символ сьогодні мученицьке ім'я Ольги Басараб? Чи не відродженням наново символом є постать Олени Теліги? Чи це не символи тих гордих і відважних жінок, закоханих в ідею своєї сонячної Батьківщини?

Чи це не символи тих тисяч безіменних жінок, що горіли на вістарі Української Революції?

Бо коли сьогодні постать Ольги Басараб є тільки втіленням тих жінок-українок, що гинули в кривавих 20-х роках, тоді постать Олени Теліги - це також тільки Символ героїчних дочок України з часів не менш кривавих і жорстоких 20-х років.

Глибоке значення дорогоцінних Імен Жінок-Героїнь саме в їх безсмертних Символах, що відроджуватимуть Націю до її повного життя...

О.ОЛЕСЬВ РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Одно питання мимоволі
Ввесь час в думках моїх встає:
Чом не вгледів він сонця волі,
Чому тепер він не живе?

Якими дужими громами
Пророчий голос би гримів,
Якими буйними річками
Котивсь, шумів би його спів?!

Які б вінки він сплів героям,
І як уславив би їх чин?
Він грав би в сурму перед боєм,
Боровся б сам серед руїн.

А як оплакав би могили,
Яких би квітів насадив!..
Калина б віти похилила,
І в вітах вітер гомонів.

Якими лютими бичами
Карав би нас, що кволі ми,
Що розійшлись ми манівцями
На крок єдиний до мети.

Як в душу б він заглянув кожному,
Як кожний біль би наш відчув.
Він влив би міць непереможну,
Серця б він вірою натхнув...

І де б він був?..Чи на засланні,
Серед неораних степів,
Чи разом з нами на вигнанні
Ділив би слюзи і терпів?

Він тут би був! Орел Крилатий
Не зміг би стерпіти ярма,
І як би там він міг співати,
Коди вітчизна вся німа!

ної людини, отже й творення форм відповідних світоглядів. Все одно, чи свідомо, чи несвідомо. Змаг між піруванням започаткованого людства в надприродні сили, як творчі і кермуючі двигуни кожного неясного й тому таємничого діяння в природі самої людини й навколишнього світу - з одного боку, націховує весь розвій людської духовости аж до нинішнього дня.

В часи Гомера ще не було поняття свідомого власного духа, як джерела волевих діянь. Він був притаманний тільки богам. Цілою в часи Сократа монополія духовости богів був зламаний і носіями свідомого власного духа стали почувати себе також і люди. Але пануючий всюди консервативно-релігійний примат здалявав усякі спроби свобідного досвідного пізнавання й висновкового думання. Духовий перелом за доби ренесансу є якраз тим важливішим від усіх співчасних воєн і політичних інтриг, до змоги плекати віднайдені в румовищах грецького й римського класицизму здобутки започаткованого там пізнавання себе й навколишнього світу попри, а то й поза аподиктичною догматикою пірування, дала поштовх до гідного змагу молодика-знання з Гелетнем-гірою. Почався розвій наук, розцвіт і потужність яких припадає якраз у нашу теперішність.

Галілей пізнав, що вселенну можна описати математичними буквами. Бруно вчив про безконечність всесвіту. Значення Коперникового пізнання взаємин між сонцем і землею переважає й досі значення всіх співчасних воєн. Гравітаційний закон Ньютона та його й Ляйбніців диференціальний рахунок відкрили нові можливості розвою фізики, астрономії і споріднених наук засобом надзвичайно розширеної математики. Це запліднило філософічні висновки Канта. Коротко говорячи, духовість носійного піку можна схарактеризувати так: на канві уяви Евклідового простору в рамках часу вишивали церковні й світові учені та мистці візирці своїх світоглядів різнофарбними нитками надприродної об'явлености або природної причиновости.

Випливаючий із природної причиновости науковий детермінізм ліг в основу всіх матеріялістичних поглядів, наслідуювань і висновків. Найяскравішим прикладом такого однобічного матеріялізму є т.зв. історичний матеріялізм у рамках марксизму в теорії, а большевицького соціалізму - в практиці.

Гологокружний розвій математичних наук від Гаусса і Ріман'а починаючи, а Лобачевським і Болафом продовжуючи, довів тепер до того, що скремі виміри (дімензії) Евклідового простору усамоствітнено і поняттях власних просторів з можливістю безкінечного степенування. Це послужило поштовхом для Айнштайна скомбінувати три дімензії Евклідового простору з дімензією часу в загальні формули неувимих чотири- аж до десятидімензійональних гедичин і сконструувати свою прославлену "теорію релятивности" з безмежною, але закінченою формою всесвіту.

Мікрокосмічні досліди щодо атомів та їх складових частин довели до квантової теорії Планка, теорії неозначености Гайценберга, квантової механіки Шредінгера і т.п. Деякі висновки з них

поставили в сумні безспірність засади причиновості та зумовленого нею механічно-матеріалістичного моделю світу. Показалося, що мікрофізикальні маніфестації буття є не тільки дуалістичні, бо можуть вважатися і зародком енергії і зародком матерії, але й комп'юментарні, бо можуть вважатися раз процесом корпускулярним, а раз хвильовим. Мікрокосмічні величини від атому вниз перестають бути чимось поєднаним з тіловими якостями, а стають системами комплементарних властивостей, що даються уявити лише думкою в певних абстрактних математичних формулах-символах. І якраз тому, що їх абстрактність позбавлена всяких зміслових якостей, надаються вони до ролі спільного знаменника та коріння всіх зміслових якостей та зумовляти їх рівноправність.

Квантова фізика в рамках мікрокосмічного світу викликає потребу аналогічної квантової біології. В лоні такої майбутня квантова фізики мозгу зумовить перелом усіх психічних аспектів та підійме заслону параспихічних процесів підсвідомості. Затираються різниці між окремими дисциплінами наук, бо виявляється, що всі вони, як наприклад, фізика, хімія, біологія і т.п. виростають із спільного коріння і прагнуть до спільної мети.

Історичний матеріалізм вважає майже виключно тільки економічні чинники реальними поміж усіма проявами історичного життя-буття людини і людськості. Аналогічно вважає матеріалістичний світогляд атомової філософії тільки механіку атомів реальною, а всі спостереження та враження - фікцією, всупереч нематеріалістичним філософіям, де лиш спостереження та враження вважаються реальними, а всі фізико-хіміо-біологічні пояснення - фікціями. Цебто, в одних є енергетичні хвилі з відповідними фреквенціями і довжинами реальними, у других враження та почуття, викликувані ними в людській свідомості, як, наприклад, світло та його аналітичні відтінки - фарби. Однобічність обох поглядів є очевидна. Справжня істина охоплює обидві сторони процесу пізнання: і те, що діє на наші змісли (свідомі, підсвідомі й несвідомі), і те, що є вислідом такого діяння, як враження й почуття, причому не менш важним є процес творення дотичних образів і починать у мозговій виробі всякої духовної уявності. Переоцнювання або неузгляднювання такої істини доводить до так частих вибоchuвань із правильної дослідної дороги на манівці, отже й до карикатурних моделей світоглядних образів.

Вже у висліді дотеперішніх дослідів в мікрокосмічному лоні затираються також різниці поміж суб'єктом та об'єктом, отже й поміж внутрішнім та зовнішнім світами людини. На місце теїстичного творення з проблем догм приходить тепер наукове творення з догм проблем із завданням розв'язувати їх в гармонії з комплексом кожночасного суцільного знання.

На тлі всіх тих вулканічних лав і гейзерів модерного наукового знання замітний ось який дивовижний факт: класичний розвій природничих наук створив основи, ґрунт і доказовий матеріал для всіх можливих матеріалізмів, що стали до боротьби із заскорузлим теїзмом і синкретизмом релігійних вірувань. Адаже боротьба поміж вірою та знанням, точніше - поміж прово-

дом церковних і наукових інституцій зумовлена вже від найдавніших часів протилежністю двох уявних світів, а саме - релігійно-церковного, що опанований вірою в надприродну творчу силу, що її вселенна завдячує своє існування, перебіг і призначення - з одного боку, природничо-наукового, що опанований вірою в строго законний перебіг безпочаткового і безкінцевого існування тієї ж самої вселенної без потреби надприродного творення, керування й контролювання. Один світ звик оперувати засобами чистої контемплляції в лоні почуття і діалектичними висновками з легендарних, нібито Божих, об'яв, другий світ звик оперувати життєвими та експериментальними досвідами дослідного значення. Зараз же модерний напрям тих же самих природничих наук, що зумовлений панівними висновками з мікрокосмічних дослідів, скерований проти тих своїх дотеперішніх класичних засад, на яких опираються матеріялістичні світогляди, як, наприклад, проти засади строгої причиновості.

Ба що більше. Переступивши грань просторової і часової уявності в чотири- й більше дімєнзiональні світи та вбравши гіпотезовані там форми існування в абстрактно-математичні формули-символи, що надаються тільки до думання, а не до уявного значення, відкривають квантові й релятивістичні вчення навістіж двері спільним з теологічними вченнями містичним спекуляціям, де віра є більш доцільною й потрібною, як розум, бо вирішальним фактором є там правильність операції математичними символами з недімєнзiонованих світів, аналогічно до надприродних хоромів Божих небес, а не висліди дослідного й досвідного знання, що приступне понятливій спроможності. Це зближення модерного знання й віри надавалося би до перемир'я та до заключення союзу між собою, з метою комплементарного прагнення до досягнення спільними силами максимального добра й щастя людськості, якщо би справді тільки степенування добра й щастя людини в лоні людськості було головною метою одного й другого конкурента, а не лиш задоволення інтересів релігійних і політичних організацій та владжаждности їх верховодів. Але навіть без такого перемир'я й союзу боротьба знання з вірою мусітиме вестися в майбутності під зовсім іншими аспектами та іншими засобами, а це не останеться без впливу на обох противників.

Мікрокосмічні досліди й досвіди відкривають інший кут бачення і на проблему індивідуальної одиниці з її свобідною волею руху та чину з одного боку, а колективної цілості - з другого. Передбачення рухів мікрокосмічної величини трудніше й менш правдоподібне, як макрокосмічної. Паралельно до цього придається більше значення й вартості соціальним колективам людей, аніж індивідуальній людській одиниці. (Отже, й клич "Спільнота - все, одиниця - ніщо", як в большевицькій Москві, так і в фашистському Берліні). Пропагується поняття "колективного щастя людей" на рахунок одиниці. Ця сама колективна тенденційність набирає різних оформлень та зафарбовань: большевицька советизація світу російською Москвою, націонал-соціалістичне "згляйхшальтовання світу" німецьким Берліном чи японським Токіом і т.п.).

В зв'язку з тим повстало роздвоєння й метаморфоза слова й

поняття "світогляд", аналогічно до переміни слова й змісту поняття Гетового "Фавста" (Кулака). З кулака, як символічного знаку філософічного переконання, що "на початку був чин, а не слово", став у політичній ідеології й практиці Бісмарка та Гітлера "опанцерований кулак" німецького імперіалізму. Із світоглядом, що відносився до проблем форми й змісту буття, розв'язкою яких пробували мислителі досягнути думання в лоні віри й знання, став у лоні тоталітаризмів відноситися до проблем, розв'язкою яких має досягати воля до влади та політичний чин. Щоб обминути ототожнювання світогляду філософічно-морального з політично-хіснувим, уживається в першому значенні слова "світосприймання".

Не зважаючи на постійну боротьбу знання з вірою, комплементарна взаємність обох тих духових потуг така велика й нероздільна, що навіть найбільш атеїстичні й арелігійні та аморальні рухи, як, наприклад, московсько-большевицький, або проголошують і вчать свою ідеологію, як нову советську політичну релігію й віру, на місце поборюваної й переслідуваної попередньої — православної, або вважають ще доцільнішим для своєї мети використати "згляйхшальтоване" православ'я, як релігійно-політичний засіб, що дозволяє й улегшує контролю душ в лоні християнської віри й релігії аж до нагоди їх ліквідації без ризику своєї безбожницької влади.

Під впливом культурно-європейських течій втратив і весь інший, головню азійський світ, свою традиційну релігійно-етичну конолітність. Засяг культурно-європейських прожекторів у темряву азійського вірування показав, скільки там забобонного, струхлявілого барахла. Азійська інтелігенція, що мала змогу образуватися в Європі або в Америці, пізнає, що духовий світ Заходу їй не підходить, бо засуджується він в безвихідність, а поворотти немає до своїх обездушених азійських богів. Тому то й там відбувається метаморфоза справжньої релігії в політичну релігію, як засіб для національного оцEMENTовання, аби скріплювати відпорність та уможливити спроможність власної експанзії, як, наприклад, в Японії, Китаї, Індії, Арабії і т.д. Чи може демократизм Заходу відіграти противагову роль аналогічної політичної релігії? Чи може зважати на він за доцільне використати християнство, як цілість, або найсильніший його обряд?

У виниклі так на Сході щілини й руїни в ділянці релігійної духовости впирається большевицький комунізм із кличами монгольства й азійства Москви та її ворожнечі проти англо-американських окупентів, чи протекторів.

Так то солідний і грубезний лід класицизмів на всіх ділянках духового життя людськості, що служив дотепер фундаментом для всяких світоглядових, чи пак світосприймаючих конструкцій, тріщить, розпадається на криги й гане під впливом розпутаних стихійних сил мікро- й макрокосмічних. Все попадає у вир ледоходу. Катаклізми глобального характеру неминучі. Деякі з них випало й нам пережити. Де, коли та в якій формі відбудеться статичне уладове заморозіння? Де, коли та в якій формі прийде до уладового регулювання динамічних течій? Ось які невідомі фактори "ікс та іпсілон" для розв'язки питання: "Кво вадіс, гуманітас"? (Людство, куди прямуєш?).

Мимоволі нагадується Шевченкова інтерпретація старо-грецького вислову "Панта рей":

"Все йде, все минає, і краю немає.
Куди воно ділось, відкіля взялось -
І дурень, і мудрий нічого не знає..."

Тільки мудрий, у висліді всього життєвого й наукового знання пізнає, як мало можна знати в порівнянні з безконечністю всього того, що залишається непізнаним, або що лежить поза обсягом можливості пізнання, під час, коли дурень або недоук уже заздалегідь думає, що вже все знає і тим якраз доказує, що нічого не знає.

+ +
+

В рамках обмеженої об'ємом статті можливо було подати тільки деякі важливіші натяки та вказівки щодо переломів у думанні та в світоглядах людськості, головню - теперішньої. Кожний з них був би вистарчальною темою для окремої праці. Вказувати на щось - це ще не є знак погоджування з тим. Затеркнуті проблеми вимагають здорової та конструктивної критики та остороги, аби не попадали спід дощу під ринву. Це завдання окремої філософської праці. Наразі вистарчить, для орієнтації, звернути увагу, наприклад, на безсумнівний факт, що всі дані існуючого світу діють уже до появи першого свідомо відчувачого й розумуючого чоловіка та й продовжуватимуть діяти і по зникну останнього представника людського роду на земному глобі, що всяке "щось" різне від абсолютного "ніщо", отже, як будьяка форма маніфестації прасилосубстанції, навіть в найменш можливих мікрокосмічних величинах, мусять посідати весь потенціал усіх можливих діменсійних спроможностей, бо форми всякої часткової діменсії, як, напр., першої і другої, можливі лише в думках, як уявні конструкції з точок нулевої діменсії, а кінечною перед посилкою всякого думання є з таких "щось" збудований і свідомо думаючий організм, що ніякий колектив не є можливий без складових одиниць, як і ніяка макрокосмічна величина не є можлива без мікркосмічних цеглол, з яких вона збудована; що розграницування мікркосмічного світу від макрокосмічного з їх нібито різними законами статик и дінаміки є так само лиш систематично умовне, як і розграницування анорганічного світу від органічного, бо і ніякий організм не є можливий без анорганічних складників, і т.д., і т.д.

Примусять ці рядки уважного читача призадуматись та спробувати зорієнтуватись у співчасному роздоріжжі напрямів, в перехресті силових піль і в майбутніх вислідних переломових процесів в духовості одиниці, груп, народів, держав і людськості як в лоні віри, так в лоні знання, тоді їхня головна мета буде досягнута.

(УВІ).

-eeeeeeee-
-ee-

Так здійснилося тоді духове об'єднання всіх українських земель - вперше відтоді, коли ще їх був об'єднав в одну незалежну соборну Державу Володимир Великий. І це духове об'єднання стало тією силою, що дивинула пізніше народні прощари Закарпаття на боротьбу за Український всенародний ідеал, що став найвищою їхньою цінністю.

+ +
+

Тяжка, несприятлива для нас, зовнішньо-політична констеляція, що складалася наприкінці першої світової війни, не дала можливості цій духовій соборності завершитися державно-політичною самостійністю і соборністю всіх українських земель - Україну розшматовано між чотирма займанцями. Закарпаття, з жахливою спадщиною старого поневолення, опинилося в межах нововиниклої Чехословацької Республіки. Здви́г української духової соборності для нового займанця був не менше страшний, як і для всіх інших наших ворогів. "Земля без імені!" - кидає в його бік чеський письменник Ольбрахт. Та Закарпаття вже було близько свого національно-політичного ставання, і в серцях леліяло своє власне ім'я - Карпатська Україна.

- "Ми націоналісти..." розлігся лунко по Закарпаттю голос селянина Д., що на з'їзді "Просвіт" у Р. виступив рішуче проти антиукраїнської політики займанців. Цей клик із ентузіазмом підхопили маси. І українське Закарпаття пред'явило своє право на самостійну організацію громадсько-політичного життя. Закарпаття самовизначалося й унезалежнювалося від чужих впливів. Закарпаття ставало свідомим свого історичного післанництва, - того післанництва, що впливало для нього із згаданого заклик у автора "Слова о полку Ігоревім" до Галицького Князя Осмомисла.

+ +
+

На обрії міжнародних відносин з'явилася темна тінь горобиної ночі - примара війни. Про Закарпаття заговорили, як про один із важливих пляцдармів у майбутньому зударі. Про українські землі

заговорили, як про найурожайніше джерело Європи. Великим багатством українських земель цікавилися "сильці миру цього", а не долею українського народу й його національно-державними аспіраціями. "Сильці миру цього" намірялися всеціло заволодіти всіма українськими землями й не дати українському народові навіть прийти до слова. Та український нарід, господар української землі, не дивлячись на шал ворожого терору, взяв слово, ціною неймовірних жертв сперся на власні сили й заявив світові свою суверенну волю до незалежного життя.

І ТУТ, У ЦЕЙ ІСТОРИЧНОЇ ВАГИ ЧАС, ЗАКАРПАТТЯ ПІДНЕСЛО ПРАПОР УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ Й СКРОПИЛО ЙОГО КРОВ'Ю, не завагавши піти на двобій з ворогом, вдесятеро численнішим і озброєним за останнім словом техніки військової. Та перед цим двобоєм довелося малочисленним загонам "Карпатської Січі" звести ще не один кривавий бій з ворожими партизанськими бандами, що їх "добрі" сусіди насилали на Карпатську Україну. Здавалося, що весь світ з'єднався проти цього найменшого клаттика української землі, що насмілювався чином реалізувати ідею незалежної Української Держави. Тоді навіть Москва не могла сховати свого неспокою, який вона даремно намагалася сховати під глузуванням ("Москвa проти слона"). Тим часом, новий диктатор Європи - Гітлер, через Віденський арбітраж, відривав від Карпатської України Ужгород і Мукачів.

Другий раз Хустові довелося бути речником волі Закарпатської галузки українського народу. Хуст стає столицею Української Карпатської Держави.

Впивалося радістю щасливе Закарпаття...

Всміхалося серце...

Лилися сльози втіхи...

Руки спліталися в обіймах...

Та тут із півдня молоду Українську Державу заатакували мадяри - споконвічний лютий ворог Закарпаття.

Всіма шляхами прямували карбованим кроком загони карпатських січовиків назустріч чужій навалі, поспішали на двобій за України честь і славу... Їм не бракувало відваги стати на прю з

удесятеро сильнішим ворогом, - їм бракувало зброї...

Нерівний бій під Королевом, біля Колоні, за Хуст і Севлюш, далі - низка боїв попід Карпатами. І згас вогонь боїв аж у Карпатах. Але остання іскра з нього, оживлена безсмертним духом Володимира, розпалила новий вогонь, що не згасає й не згасне ніколи в серцях наших і всіх майбутніх поколінь.

ЦІ ЗМАГАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ, СИЛОЮ СВОЄЇ ДУХОВОЇ НАПРУГИ, ВІДБИЛИ НА ФОНІ МІЖНАРОДНОГО ДУХОВОГО Й ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ КОНЦІННЮ НОВОЇ НАРОСТАЮЧОЇ СИЛИ, ЩО З ДНЯ НА ДЕНЬ РОСТЕ Й МОГУТНІЄ. І в цьому лежить зовнішньо-політичне значення змагань Карпатської України.

Світ відчув, що етап розвою духового та політичного потенціалу українських сил доростає до масштабу світових сил і назовні він виявляється в прагненні України до обміну своїми духово-політичними цінностями з тими ж цінностями світу.

Духова соборність, скроплена кров'ю синів Карпатської України, оживила новим змістом давню історичну ідею Володимирової Держави. В горнилі душі українського народу перетоплювалися старі етичні цінності в нові. Дозрівали нові творчі ідеї й великі заміри - предтечі нової епохи, що народжувалася в пожежах війни і в змаганнях поневолених народів за своє національно-державне самовизначення.

І ЗБРОЙНІ ЗМАГАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ СТАЛИ ВИСЛОВИМ СВИДОМОЇ ВОЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В ЙОГО БОРОТБІ ЗА НАЙВИЩИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ІДЕАЛ І ВОДНОЧАС ЗА ІДЕАЛ НОВОГО СПРАВЕДЛИВОГО СВІТУ, ПОБУДОВАНОГО НА ЗАСАДАХ ВЗАЄМНОЇ ПОШАНИ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИХ ПРАВ УСІХ НАРОДІВ СВІТУ.

І в цьому лежить духово-політичне значення змагань Карпатської України.

-●●●●●●●●-
-■■■■■-
-●●●-

СТУДЕНТСЬКА ПРОБЛЕМАТИКА

МАРКО АНТОНОВИЧ

МОЖЛИВОСТІ ЗГОДИ В УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Подаючи наші думки на цю тему під дискусію, зауважимо відразу, що не маємо наміру торкатися формального полагодження спору поміж обома існуючими студентськими Центральми.

Справа злиття обох "Цесусів" не така проста, як воно може на перший погляд здаватися. Не дивлячись на добру волю з обох боків (див. спільний комунікат з З.Х.м.р.), є все таки надто багато дрібних перешкод - чи то формального, чи то суттєвого характеру. Очевидно, надіємося і віримо, що врешті це полагодження здійсниться для добра всього нашого студентського загалу.

Однак, лиш дуже наївна й некритична людина може думати, що з формальним злиттям обох Цесусів в одно зникнуть відразу, "як роса на сонці", всі проблеми й непорозуміння в студентському житті.

Тому, трактуючи справу з'єднання Централь за більш-менш формальну (ХОЧ І НАДЗВИЧАЙНО ВАЖЛИВУ), ми ставимо питання єдності українського студентського загалу глибше й ґрунтовніше.

Вже зараз треба виступити з застереженням супроти тих, хто в погодженні обох Цесусів добачає кінцеву мету й не хоче придивитись до дальших можливостей і перспектив розвитку студентського життя.

Об'єднання обох Централь - це лише конечна передумова до майбутньої консолідації нашого студентства - консолідації, що вимагатиме куди більше напруження, витривалості й доброї волі кожної одиниці зокрема, ніж їх треба для формального об'єднання Централь.

Цим питанням фактичного поєднання українського студентства присвячуємо нашу увагу тим більше, що тільки на основі його може витворитися здоровий студентський стан, а його сьогодні нам так бракує.

I.

Розбиття і розгубленість сучасного студентського середовища, явища не випадкові. Вони щільно в'яжуться з певного роду безпорадністю всього нашого життя - як внутрінаціонального, так і зовнішнього, взагалі всесвітнього. Перед усім людством стають питання засадничі й неблаганні, спричинені останніми кризами. Відповісти на більшість із них людство, покищо, не в стані. Тому всюди бачимо шукання, неясність, непевність і своєрідне поденервування. Тільки обмеженим і тупоумним загумінковцям може здаватися ще й сьогодні все ясним і простим.

Цієї теми тут, очевидно, не місце торкатися. Ми мусимо обмежитися студентським середовищем і добровільно зректися всіх дальших зв'язків, хоч і усвідомлюємо собі, що від цього потерпить цілість заторкнутої справи.

Українське студентство між обома світовими війнами (зрештою, вже й перед першою світовою війною) було силою обставин змушене грати найактивнішу роль в політиці. Сьогодні шкода над тим дебатувати - чи це було добре, чи погано. Факт, що воно так було, приніс нам постільки втрати, поскільки багато з тих молодих студентів, що подавали найкращі надії, віддалися всеціло політиці й не закінчили своєчасно студій. Отже, від цього переполітизування потерпіла найбільше наша інтелектуальна верства.

Але націоналістичний овіт у цьому не був перший. Попередні соціалістичні генерації нашого студентства заходили в переполітизуванні ще далі.

Крім того, свідомість бездержавного життя й прагнення допомогти визвольній боротьбі - це мотиви, що їх не можна нехтувати або підцінювати.

Нарешті, політична чуйність і свідомість нашого студентства між обома світовими війнами та, зокрема, за останніх кільканадцять років були чинниками, наскрізь поєднуючими, і хоч би тому мали свій глибокий сенс.

Так було б може й до сьогоднішнього дня, якби на початку 1940 року (Ю.П.) не прийшло до того фатального своєї наслідками розбиття ОУН. Це розбиття глибоко еколихнуло все наше жи-

ня і, зокрема, негативно відбилося на студентському середовищі, оскільки воно було гостро політично наставлене.

Політичний чинник з об'єднуючого став суто роз'єднуючим; він досьогодні відіграв свою значну роль в сварках і непорозуміннях між нашими студентами.

Очевидно, чинники, що не бачать, чи не хочуть бачити цієї істини та прикриваються безпартійністю чи аполітичністю, може захочуть протестувати проти цього, так відверто висловленого твердження, але докази на це подати дуже легко. Хто заперечить той факт, що коли б не було розбиття ОУН в 1940 році, не існувало б і двох Цесусів у 1946 році?

Обидва розбиття пов'язані між собою, але між обома лежить сьогодні стільки затаєних зв'язків і стільки інших, нині реально існуючих фактів і факторів, що евентуальне порозуміння між мельниківцями і бандерівцями (оскільки воно на сьогодні взагалі могло б бути реальне) не принесло б тепер уже цілковитого оздоровлення в студентське життя, хоч і усунуло б багато зайвих сварок.

Інша можливість політичного порозуміння - в Координаційному Комітеті - на сьогодні також виказалася нереальною, бо КУК не об'єднав, а тільки поглибив роздвоєння українського політичного життя, оскільки всі політичні групи він протиставив одній. Не розходиться про те, хто має слухність - чи ця одна ("непомилна", "єдина" і т.д.) партія, чи всі інші, - треба констатувати факт, що на цій базі не досягти координації студентства.

Явища нашого політичного життя, з його ненормальностями, надто добре відомі, щоб на це треба було зайво тратити слова ще й у цьому зв'язку. Нас, до речі, цікавить політичний бік на цьому місці лише з точки погляду об'єднуючого чинника; тут треба ствердити, що сьогодні політика втратила для студентства свою доосередню силу. Спричинили це не тільки розлам в ОУН і невдача спроба КУК-у скоординувати все українське політичне життя, але й інші чинники, що їх проаналізувати треба було б окремо.

В усякому разі, студентська маса відноситься сьогодні до політики, якщо не цілком вороже, то бодай зовсім пасивно, зокрема -

до політики партійної. Гасла, що ще вчора хвилювали студентський загаль і активізували його до дії, сьогодні не справляють відповідного враження, а здебільшого навіть відпихають пересічного студента.

З вищесказаного очевидно, що внутрішнє погодження українського студентства і його об'єднання не може в сучасний момент бути здійснене на основі якоїсь політичної ідеї, або акції, і тому для добра українського студентства найкраще нині політичний чинник взагалі виключувати з студентського життя.

П.

Оскільки в політичній площині сьогоднішнє студентство поєднати не вдається, то треба звернути увагу на інші, відповідні чинники.

Не раз звертали увагу на важливість спорту в усіх його різноманітних виглядах. Справді, доводиться ствердити, що спорт у нас дуже занедбаний і недооцінений. Зокрема, значення добре проведеного спорту для поглиблення дружби, дисципліни, панування над собою, не згадуючи користи для здоров'я, не підлягає сумніву.

Коли б спорт тішився між українським студентством такою популярністю, як, наприклад, між англійським, то за відповідної постави, його можна було би з повним успіхом ужити для нашої мети. На жаль, так не є. Те безпланове й розгрікове провадження спорту нашим студентством ледве чи заслуговує на це почесне ім'я. Коротко треба, з жалем, ствердити, що значення спорту для нашої мети - поєднання українського студентства - сьогодні ще замале.

Подібно стоїть справа і з організаціями молоді, як от Пласт, СУМ і т.д. (Сокіл, на жаль, лишився дотепер недіяльний). І вони, подібно, як і спорт, проваджений поза цими організаціями, здібні сьогодні лише частково виконати завдання чинника, спроможного об'єднати довкола себе українське студентство. Значення цих організацій лежить більшою мірою в спроможності нав'язувати міжстанові зв'язки (напр., студентства з робітництвом); було б нерозумно вимагати від усіх студентів, напр., вступити в Пласт, оскільки ця організація ставить певні вимоги, що не відповідають

всеціло студентству, як станові.

В цьому зв'язку треба зупинитися також на релігійних студентських товариствах, що в нашому житті вже існують і намагаються в першій мірі здійснити якраз це завдання, до якого ми обговорюємо. Справді, релігійні студентські товариства, що основну вагу кладуть на етичні й моральні моменти, є немов створені для того, щоб об'єднувати студентство на його шляху шукання правди. Не треба сумніватися, що такі товариства в майбутньому відіграють свою роль чинників єднання, хоч їхній успіх великою мірою залежатиме від їхнього становища й поваги серед студентства.

В сучасній німецькій дійсності ці релігійні студентські товариства виконують своє завдання якнайкраще. Для того, щоб подібні товариства й у нас відіграли належну роль, на жаль, немає всіх передумов. Одним з найбільших перешкод є зневіра нашого студентського загалу в абсолютній вартості етично-моральних законів, та в невиясненому й невикристалізованому становищі наших обох церков у відношенні до свого партнера.

Чинники, заторкнуті в цьому уступі, надіються дуже добре для відбудови взаємного порозуміння між українським студентством, хоч у сучасний момент неспроможні виконати свого завдання через свою малу популярність, чи брак відповідного порозуміння поміж українським студентством.

III.

Маючи на оці стабілізацію українського студентського життя, його оздоровлення і об'єднання довкола якоїсь ідеї, ми переглянули деякі чинники, що лежать фактично поза студентським життям у його цілокупності. Ми ствердили, що в сучасному житті нашого студентства політика може бути лише чинником відосереднім. Доосередні моменти вдалося нам устояти, в більшій чи меншій мірі, в сферах тілесної й духової культур, хоч ми й му- сіли признати, що ці чинники не в стані вичерпати важливого завдання — об'єднання українського студентства, оскільки вони не цілком тотожні з завданнями й цілями студентства.

Треба, отже, пошукати об'єднуючих чинників у сферах, що лежать в обсязі студентського життя. У цих сферах їх не тяжко

знайти; найсуттєвішим завданням студентства - є здобути вищу освіту, отже - вчитися.

Тут і лежить коріння нашого, надто може оптимістичного, твердження: **НАЙМІЦНІШИЙ**, з усіх можливих, **ПОЄДНУЮЧИЙ** ЧИННИК **СТУДЕНТСТВА** - ЦЕ СВІТ НАУКИ, В **НАЙШИРШОМУ** РОЗУМІННІ ЦЬОГО СЛОВА. Отже, не тільки наука, як така, і її підстави, але культ високої школи, культ наукового життя, з дебатами, самостійними науковими працями і визнання ваги й значення високошкільних студій та обов'язків, що їх такі студії накладають на одиницю - ось завдання сучасного студентського покоління. Від спроможності студентства піти цим шляхом, великою мірою залежить і поладнання всього нашого молодоакадемічного життя.

Правда, ми собі здаємо справу з того, що сучасний стан українського студентства почасти настільки жалюгідний, що не один осприйме ті, щойно висловлені, високі ідеї, як насмішку над нашим науковим доростом.

В усякому разі, безсторонній читач не без причини подумав, що спорт, Пласт, поглиблення релігійного життя і т.п. все таки більше надаються для налагодження студентського співжиття, ніж гарні, але надто вже недосяжні ідеї прищеплення наукового життя середовищу, що має з цього огляду такі великі недомагання.

Отже, ще раз підкреслимо: дійсного погодження можна найкраще досягти лише в суттєвій для студентства сфері, а цією сферою є **ТІЛЬКИ НАУКА**.

На цьому місці треба хоч коротко зупинитися над нинішнім студентським загальом і над можливостями здійснення ідеалів, що їх ми вище подали.

ІУ.

Ніхто не наважиться заперечити, що сучасний стан українського студентства катастрофальний. Він несе всі ознаки переходнової, післявоєнної доби, з усіма питомими їй рисами, і з цього погляду дуже нагадує період після першої світової війни.

Тоді, як і тепер, студентство було надто різномірним своєю структурою. Тоді, як і тепер, кон'юнктура пхала молоду людину, часом зовсім без її бажання, на студії. Тоді, як і тепер, давалася

навіть студентству з доброю волею вчитися, в знаки довга перерва студій, спричинена війною. Молоді студенти тоді, як і тепер, із своїми крігсматурами, різними абітурієнтськими курсами, чи ще гіршим способом набутими матуральними свідоцтвами, мали свої труднощі з наукою. Тоді, як і тепер, для маси студентства грала найважливішу роль практична сторона студій. Через те бачимо велику більшість студентства й тепер на медичному факультеті, очевидно лиш мала кількість із них почуває в собі покликання до цих тяжких і таких відповідальних студій.

Обмежимося цими зовнішніми моментами. Вони самі собою пояснюють низький інтелектуальний рівень нинішнього студентства. Коли до цього всього додати ще й те, що наша студентська молодь уже пік століття перецікавляється політикою і занебдує науку, то стане ясно, що тепер надійшов найвищий час усвідомити собі наші недовомання в науковому секторі й напружити всі творчі сили для виправлення цієї помилки, цього недовомання.

Віримо, що шлях, вказаний нами, є найтяжчий із усіх можливих, віримо, що в сучасності існує, з одного боку, надто багато псевдостудентів, що студіюють задля "унррівського" пайка, віримо, що й зовнішні перешкоди, з другого боку, тяжкі й дошкульні (брак бібліотек, помешкань, і т.ін.), але перед українським студентством нема іншого шляху, як уже нині власними силами почати перегорити сегрегацію, і вже нині творити передумови для того, щоби здобути собі й майбутнім поколінням твердий ґрунт для успішного перегорення студій.

Оскільки корисніше було б для нашого студентства - замість того, щоби з більшою або меншою дотепністю чи злобою писати про те, який Цесус кращий, написати статті на теми університету і його життя! З інших необхідних тем назвемо хоч би: практичні вказівки як студіювати?; методика наукової праці, введення в окремі науки, з зазначенням важливішої літератури, як користуватися бібліотекою і т.д., і т.д.

З цього огляду можемо собі взяти приклад з німецького середовища. Найвидатніші учені ставлять себе на службу академічній молоді, пояснюючи суть науки й уможливаючи їй скорі запрацю-

вання у великий світ науки. Недавно випушені книги, як: "Karl Jaspers: Die Idee der Universität", Karl Vossler: "Forschung und Bildung an der Universität". Та інші мусів би прочитати кожний високошкільний студент, без огляду на те, який фах він собі вибрав.

Переключення з секторів політики на сектор науки зовсім не легкий шлях, і вимагає він великої витривалості та довгого часу. Декому він так і не вдасться. Це ті, так звані політикани, що записали себе сумно на сторінках українського студентського життя. Цей тип мусить зникнути з рядів нашої академічної молоді. На місце аматорства мусить прийти фаховість, і про це повинна подбати наша високошкільна молодь.

Накреслені завдання вимагають, само собою, і всіх конструктивних і активних сил студентства. Оскільки воно собі усвідомить вагу цього завдання і прикладе все для поборення сучасного невідрадного стану, то тим самим загладжуватимуться непорозуміння і сварки з політичних платформ. Наука – це ділянка, що їй завжди бракуватиме людей, і кожний совісний робітник знайде тут доволі праці для себе.

У.

Звичайно, ми зустрінемося з закидом, що, мовляв, ми скеровуємо всі сили студентства односторонньо на науку й хочемо з політичної еміграції зробити книжкових молів.

Усвідомлюємо собі все прокляття, що лежить на нас, як на політичній еміграції. Знаємо, що ніхто з нас і так не пройде байдуже повз наші загальні справи. А треба сказати з повною твердістю слідуюче: даремно думають крайні революціонери, що тільки ті люблять свою Батьківщину, що про це кричать і вважають усіх за зрадників, хто визнає жовто-блакитний прапор, а не блакитно-жовтий. Любоб до Батьківщини, патріотизм і націоналізм лежать у чомусь зовсім іншому. В усякому разі – хто проявляє свій патріотизм криком, а хто – працею!

Дозволимо собі навести цікавий факт з 1941 року – часу минулої війни. Полонений англійський старшина запитав німецького журналіста-пропагандиста, що відідає його табір: "Чи ти, німці, любите свою Батьківщину?" А коли журналіст обурено почав доводити

свій патріотизм, він докинув: "А чому ж ви про це весь час кричите?".

Для англійців патріотизм - явище само собою зрозуміле, і бон-тон забороняє прямо про нього говорити. Це дає їм тим більше часу працювати для Батьківщини. У нас же поза криком не робиться нічого.

Сучасний критичний стан вимагає від кожного з нас витривалості й упертої праці. Справа в тому, щоб свій обов'язок, свою працю належно зрозуміти й виконати. А яке ж завдання може мати висококільний студент? Очевидно - вчитися. Сучасність поставила стільки питань, що на них треба відповісти. Бачимо, як найкращі уми світу працюють майже гарячково над проблемами, що насуються звідусіль.

Тільки ми не бачимо, чи не хочемо бачити цих питань. Наш загумінок, дарма що ми його винесли з рідних земель на еміграцію в Європу, відстав, під кожним поглядом, від наколитного нашого світу.

Тут чекають молодих студентів величезні проблеми. Наш обов'язок - розв'язати їх передовсім. Ми мусимо дати нашому народові нових фахових лікарів, техніків, філософів, істориків, політиків і т.д., і т.д. Аматорства сьогодні не вистарчає.

Ми свідомі того, що не відкриваємо Америки. Подібні думки, хоч інакшим способом, висловлює вже довгий час один із найвидатніших студентських діячів сучасності п.тор.В.Рудко. Зрештою, не бракує вже нині студентів, що, свідомі своїх завдань, беруться і до практичної діяльності. (Маю на увазі філософську секцію при УВУ в Мюнхені й ансбурзьку студентську громаду з їхніми виданнями).

Все це дає запоруку, що студентство нашої доби, зрозумівши свої завдання, виправить хиби кількох попередніх генерацій.

--еєєєєє--

-еєєєє-

-п-

Д-Р СТЕПАН РОСОХА

РОЛЯ СТУДЕНТСТВА В РОЗБУДОВІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ
(В річницю її державности)

Без ніякого перебільшення, але закарпатське українське студентство було авангардом і в багатьох випадках - рушійною силою цього українського життя в Карпатській Україні. Не було численне, але було активне і дуже конструктивне. Витривалістю і самопопеченням в народньо-освітній праці може йому дорівнятися хіба студентство з інших українських земель, ні в якому разі - студентство інших народів.

Вже перші ластівки закарпатського українського студентства, що прибули до Праги на студії в самих початках вільного життя Чехословаччини, взялися до організації української студентської молоді і до самопомогової акції, щоби збільшити число закарпатських студентів. І ці нові студенти вже перші свої ферії використовувать для того, щоби по селах організувати читальні "Просвіти". При цих читальнях закладають так звані драматичні гуртки, які давали, звичайно на різдвяні й великодні свята, "представлення" для селян. Ставили від одно- до триактівок "Театральної Бібліотеки" галицьких видань. Але вже в 30-х роках ці аматорські театральні гуртки при "Просвітах" виставляли складніші п'єси з досить добрим успіхом.

В 1928 році засновують закарпатські студенти при "Союзі Підкарпатських Руських Студентів у Празі" драматичний гурток "Верховина", який з успіхом виступає в Празі і під час вакацій - на Закарпатті, і дає вже зовсім модерні п'єси. Останній раз "Верховина" виступала в Ужгороді в 1930-31 р. Більшість членів "Верховини" створила, під проводом братів Шерегіїв, мандрівний український театр "Нова Сцена", який згодом вибився на Закарпатті на перше місце, а в 1938 році став у Хусті державним театром Карпатської України.

Велику роль відіграло закарпатське студентство також на полі поширення національної свідомости. Своїми поїздками по Закар-

паттю, організуванням з'їздів "Просвіти", а головне - своїми з'їздами, спричинилося до революційности в національній свідомості. І так, першим з'їздом української народовецької молоді в Ужгороді в 1929 році, яким проводив св.пам.канд.прав Іван Копач, проламано мур "русинства" і прилюдно заведено в життя Закарпаття загально-національну назву "українець". З того часу ця назва почала набувати прав громадянства і між селянством. Другим з'їздом тієї молоді в Мукачеві в 1934 р. сильно закріплено на Закарпатті підставові засади укр. націоналізму, які стали потім основою політичних змагань закарп. українців і державности Карп. України в 1938 р.

В пресі закарп. студентство так само не лишилося ззаду. Від самих початків вільнішого життя в Карпатській Україні брало закарп. студентство активну участь у закарпатській укр. пресі. Крім того, видавало в Празі в роки 1921-23 свій часопис "Підкарпатський Студент", в роки 1931-32 "Поступ", а від 1933 р. почали видавати часопис закарп. молоді "Пробієм", зліквідований аж гестапом у січні 44 р.

Про велику роль, яку закарп. студентство відіграло в час народження на Закарпатті української державности, не треба й говорити. Саме студенти були також по селах організаторами місцевих народних рад і відділів Української Національної Оборони та "Карпатської Січі". Вони ж були також зв'язковими - кур'єрами між політичним проводом і населенням. Також брали участь у розбудові державного апарату і всього тодішнього життя в Карпатській Україні.

По окупації Карпатської України мадярами, більшість українського студентства не склала рук і не сиділа безчинно. Також не пішли студенти на послуги до ворога. Невелика горстка пішла студіювати на його школи. Більшість закарпатських українських студентів вачимо по 1939 році всюди, де тільки йшла боротьба проти ворогів України. Вачимо їх не тільки по різних центрах в Європі, але також у Львові й Києві, де виявляють себе якнайкраще; багато з них у боротьбі з ворогом склало на вівтар України свої молодечі голови.

Віriamo, що й ті, що зберегли свої життя, підуть слідами гідних своїх попередників і не посоромлять Землі Закарпатської, що вже навіки стала невідлучною частиною Соборної України!

О.ЖДАНОВИЧ

ОЛЕНА ТЕЛІГА Й СТУДЕНТСТВО

(Спогад)

Хто може забути свої неповторні студентські роки? Роки, коли юність цвіла на наших лицах і радість та запал блищали в очах? Коли нам усміхалась весна нашого життя, і все, здавалось, мало лег-ти до наших ніг. Що нам були наші злидні, наше голодування, коли до нас сміявся світ?

І мало хто з нас розумів у нашої безжурності. Мало хто нас розумів у наших божевільних поривах. Жили ми серед ворожого нам польського світу Варшави, і т.зв. старше українське громадянство з багатьох причин було нам чуже. Ми творили свій власний, студентський світ, який з нестудентами стрічався мало. Ми були для них замолоді, вони для нас - застарі.

На всю Варшаву було лише дві особи, що приставали до нас цілковито, начеб між нами не було ні різниці літ, ні різниці ставовища. Це були Олена й Михайло Теліги.

+ +

+

Мені щойно скінчилося сімнадцять років, коли я став студентом гуманістичного факультету Варшавського університету. Мені ще не здавалось, що й я вже досягнув вимріяне становище, що й я вже став студентом. На студента, та ще й українського, дивився я, немов на небо. Це для мене був шукач нових шляхів, коваль нового світогляду й ідеології, конспіратор, ідеаліст, ідейник, революціонер. Втілення Запалу, самопосягати, ідеалізму. Тому то й обсервував я присутніх у домівці Української Студентської Громади (1934-35 на вул. Чацького) одного з перших вечорів широко відкритими очима й трохи побожно, а трохи наївно-зацікавлено ловив кожне слово.

На невибагливому стільці сиділа молода, гарна, нервово-жива, але з м'якими й елегантними рухами жінка, що про щось дуже жваво розмовляла з тов.Т. та ще якимось паном із тонкими пальцями та не менш тонкими рисами обличчя.

Розмова, пересипувана дотепами та розкотистим сміхом, що розливався в непривітній кімнаті, як кришталеве джерело, торкалася справи вжиткування у Варшаві відчиту Д-ра Д. Донцова, тодішнього ідола великої частини західньо-української молоді.

Тоді ж мене й познайомлено з відомою, блискучою поеткою. Моя радість від знайомства з такою відомою людиною ("що то робить студентський фах!") не дала мені бачити, що на мене мало звертають уваги. Яка ж була моя радість, коли мені згодом доручено приготувати реферат на Шевченкові роковини, з зазначенням, що на святі буде й Донцов, і Теліга й Маланюк.

+ +

+

Реферат був повний наївного, але гарячого юнацького запалу, з безшабашною критикою і слабо прихованим бажанням "відкривати Америку". Із згущенням фарб при характеристиці доби й усією силою рефлектора на постаті Шевченка. І чак хотілось довідатись, що думають про це великі присутні...

Поблажливою усмішкою реагували Донцов і Маланюк. Я бачив співчуття і піддержку в усмішці Олени Теліги. Вона потиснула мені руку й сказала кілька приємних слів, підкресливши, що цікава була, як багато я мусів прочитати, щоб дати стільки цитат і прикладів при характеристиці Шевченкової доби.

Це було поштовхом, заохотою, піддержкою і зобов'язанням працювати над собою. Шукати нових навітлень і поглядів, здобувати знання.

Відтоді я з усім запалом студента першого року закопувався в бібліотеки, вишукуючи найбільш рідкі речі, стараючись якнайбільше заглибитись саме в те, що не було лише обов'язкове для іопитів. Це поширювало горизонт, кидало часто зовсім несподіване світло на різні проблеми, що виникали при досліджах.

І при цьому завжди я згадував з вдячністю ту усмішку піддержки, той стиск руки й ті слова, що були сказані не з чемності тільки, а з відчуття скільки широкого, хай наївного, але непідробленого й гарячого запалу було вкладено в той невеличкий реферат.

+

Цей випадок з автором цих рядків не був нічим випадковим. В Олені Телізі жила юнацька свіжість, хоч студентські роки її минули вже були. Правда, була вона дуже молода (в 1934 році мала вона всього 27 років), але не в роках була справа. В день своєї смерті мала вона вже 35 років, проте, не була ані трохи інша.

Було їй властиве оте вічне, живе шукання, що так зближувало її з молоддю. Нормально студентству властиве невсипуче шукання. Молодечий бунт проти існуючого, творче змагання за нове. Олена Теліга сама здобула собі світогляд, сама розбудила свій талант, розвивала його в великому зусиллі й тому така була близька тим, хто з горіючими очима шукав свого оформлення.

Вона була великим другом студентства. Була нам, студентам, добрим товаришем. Була вищою від нас, була авторитетом, але й була рівною нам своєю молодістю і свіжістю. Жодна імпреза, жодна дискусія, але й жодна вечірка не обходилась без її участі.

Вона з своїм знанням літератури, із своїм мистецьким смаком, із своєю інтуїцією, яка так доповнювала її широке знання, була незамінним дорадником. Вона надавала тон нашій праці, запалювала до студій, радила й заохочувала розробляти певні проблеми. І так ми не зчувалися, як попадали під її вплив і, зживаючися з нею, формували своє світовідчуття і свій світогляд.

Непомітно щороку склад студентського варшавського середовища мінявся. Одні відходили, інші приходили. Невідмінні студентські вечірки для впровадження "фуксів" щороку упритомнювали нам, що склад УСГ, а з тим взагалі студентського осередку, міняється. Але був у нас краєкутний камінь – була Олена Теліга, що мов вічно молодода студентка була символом незмінності нашого осередку. Це відчували ми, це стверджували ті, що, покінчивши попередніми роками студії, відвідували нас і запевняли, що обличчя змінилися, але атмосфера – та сама, а в центрі її була Олена Теліга.

+ +

+

Коли приїздили до нас гості - товариші з інших осередків чи з Вільна, чи з Познаня чи з Кракова, - чи це були українці, білоруси, чи литовці - вони знайомилися з Оленою Телігою не лише як із відомою постаттю сучасної української літератури, але й як із репрезентанткою варшавського студентського осередку.

Коли були в нас із ними важливі наради й важкі до вирішення проблеми, ми майже завжди в кінці звертались за порадою до Олени Теліги, начеб вона була авторитетом ЦЕСУС'а чи, щонайменше, СУСОП'у.

І не без рації. Вона жила й дихала нашим кліматом, а тим самим наші проблеми, проблеми молоді були їй зрозумілі, близькі, рідні, і вона їх рішала в нашому інтересі. Вона налетала до того ж ідеологічно-світоглядowego середовища, що й ми. Була готова на все за свої ідеали, і доказала це своїм чином і своєю героїчною смертю.

+ +

+

В сьогоднішні жорстокі і ненормальні часи і студії наші ненормальні, і студентство не одним різниться від нормального. Не завжди воно - молодь, і не конче передова. Тому може й стиль тих часів і роля Олени Теліги в житті українського студентського осередку Варшави не так близькі читачам цього оповіду, як авторові.

Але в нашому змаганні за ідеал, за приєднання нормального стану в нашої державі, за приєднання нормальних студій і нормального життя нормального українського студента (якого ми також під польською займанщиною не мали), не забудемо традицій українського студентства. Не забудемо Олени Теліги та її ідеалів, які давали натхнення для змагання інших. Змагання за особисте здійснення, за здійснення національних змагань.

В українській державі ім'я Олени Теліги буде вписане не лише на мармурових таблицях на честь поляглих революціонерів. Не лише і книзі історії української літератури. Не лише на таблиці найвизначніших українських жінок, але й на скрижалях українського студентства: на пропам'ятних таблицях укр. університетів і студентських домів.

Бо вона була укр. молоді, зокрема високошкільній, товариш. Товариш у шуканнях і в бою. В змаганнях і в смерті. Була прикладом і зобов'язанням у житті й смерті на шляху до найвищої мети.

-еєєєєє-

ВІЛЬГЕЛЬМ ОРІЗ ТВОРУ "ПРО ЗМАГАННЯ МОЛОДІ"

I

С т у д е н т

Що значить бути студентом? Чому ти студюєш? Це питання треба розглядати в аспекті ФІЛІСТРА І СПРАВЖНЬОГО СТУДЕНТА.

Філістер звичайно вчиться для іспитів. Наука для нього - це "корова, яка постачатиме йому масло". Його думки займаються тільки тією ділянкою, де екзаменатор "ставить оцінку". Його відношення до високої школи нагадує собою ставлення бюрозового практиканта до свого шефа. Бути студентом, в розумінні філістера, це ТІЛЬКИ скласти спіт, щоб завершити таким чином свій академічний шлях.

Цілком інше ставлення справжнього студента до студій. Високошкільні студії являються для нього найважливішим відтинком у процесі його внутрішнього розвитку. Правда, і він також дбає про те, щоб успішно скласти кінцеві іспити, однак він ніколи не трактує своїх студій, як звичайне механічне засвоєння іспитного матеріалу. Навпаки, в них він вбачає засіб для досягнення вищої мети. В залежності від нахилу та внутрішнього покликання, він схоплює студійне питання більш індивідуально або більш соціально, цебто прагне до суто наукового пізнання, або до всестороннього державно-громадського піроблення. Різниця між цими двома видами прагнень по суті невелика. Бо спільна одному й другому студентові є ВІР-НІСТЬ супроти власного сумління. Ці дві ідеї, наукове пізнання й інтерес для державно-громадських справ, можуть тільки в окремих випадках гармонізуватися і концентруватися в одній і тій самій особі. Як правило, однак, вони виступають назовні в різних одіннях.

Пригляньмось тепер до цих двох студентів, їхніх прагнень і їхнього відношення до студій.

Маш ти наукову голову, тоді альма-матер невпинно тягне тебе в велике коло тих, хто вперто, без вагавь прагнуть пізнати правду. Скромність твоя ні в якому разі не передкоджає тобі почуватися дійсним членом невидимої сім'ї тих, що підпорядкували своє життя невпинному процесові розвитку наукового пізнання, і що знаходять

саме в цьому підпорядкуванні радість і частя повної незалежності. Це - лицарі духа, це ті осамітнені і все таки споріднені, що їх покликано до високо-відповідального завдання зберігати й розмножувати перебрані від батьків цінності наукового пізнання та передати їх грядущій генерації.

Інша справа, якщо ти є практична натура: в високоткільних студіях ти вбачатимеш ідеальний засіб, що уможливило тобі всебічне виховання і повний розвиток твоєї особистості. Вузько фахові студії будуть цікавити тебе мало; іспити старатимешся, по можливості, обминати. Вільний, як мрійник в обличчі танцюючих хвиць, наставлятимеш чоло буйним поривам духових рухів часу, що спливають високошкільним річищем. В ЦІЛОМУ вивчає життя студент твого покоління. Пізнань шукаєш і ти, але ти знаходиш їх у самому житті, що в цілій своїй многогранній повноті пульсує в усіх жилах високошкільної установи.

Що значить бути студентом? Сумлінно контролюй самого себе та установи, чи належиш ти до одного із вищезгаданих, собі близьких напрямів, які єдині заслуговують на почесну назву "студент".

Якщо, однак, ти визначив своє місце в рядах філістрів, тоді обминай усяку зустріч із нами. Від тебе візьмемо кваліфікацію і здегенерацію; від нас годі тобі сподіватися чогось більшого, крім зневаги.

II.

А н т и с т у д е н т

Студент, що вчиться ради шматка хліба, є антистудент. Коли, після визвольних змагань, німецькі юнаки вимагали від уряду заплати за перемогу, то він виступив із рядів, працюючи для іспиту. Потім за переслідувань т.зв. демагогів, він став суддею, і в цій ролі видавав присуди для своїх свободолобних товаришів⁺.

⁺ Демагогами називали в Німеччині тих, що після визвольних змагань нім. народу від франц. окупації 1813 р., домогались від німецьких урядів різних політичних і громадянських прав для народу, обіцяних урядами під час визв. змагань. Ці саме, т.зв. на початку XIX стол. демагоги (як Арндт, Герес) змагали проти абсолютистичних князів і були за об'єднання Німеччини та за піднесення авторитету цісаря. (Примітка автора перекладу).

Коли Сім Гетінгентських палким протестом обороняли німецьке право і через те мусіли йти потім на заслання, то він не хотів уможливити їм перехід через границю, займаючись "студіями". До 1871 року він був партикуляристом; потім націоналом; на початку 90-х років він хилився то до воєнімецтва, то знову до соціалізму; а сьогодні він у всіх питаннях культури, згідно з почуттям, консервативний і, самозрозуміло, "національний"; він німець, ще й дуже німець. Раніше він ним не був, та для всього він має свої причини. Він, зрештою, студент ради хліба. Стародавня приказка - "чий хліб їси, того пісеньку співай", є основним законом його поведінки. Ніхто не має краще виробленого "нюху", ніж він, щоби встановити: чим живе і як наставлена в дану хвилину "гора" до тих чи інших справ. Та брак переконання і певної системи триєких і шліхетних поглядів на життя знаходять своє "виправдання" в таких фразах: він схоплює речі "практично", він не "теоретик", не "принципіяліст", на оці має тільки "можливе". І оце дивись на нього! Як він паралізує запал і поривання добром! Затрує все здоров'я! Ослаблює кожний сміливий чин! Вбиває всяке стремління до правди!

Нашого противника пануй, але студента-філістра ти смієш ненавидіти так довго, поки ти ще молодий, бадьорий і чуттєво живий.

З німецького ПЕРЕКЛАВ А.Б.

-е-е-е-е-е-е-

ДЕЩО ПРО ВЛАСНИХ "СТУДЕНТІВ" - ФІЛІСТРІВ І СПРАВЖНИХ СТУДЕНТІВ

(У зв'язку з вищим перекладом).

Для німецького студента річ (яку перекладено) - написана, для українського - неначе подумана.

Вище схарактеризовані типи студентів - філістер і справжній студент - ніколи не сходять із високошкільної сцени. Зміни бувають лише в тому, що сила і кількість одних і других, а тим самим і вплив на оточення, міняються, в залежності від відповідних обставин - від

місця і часу⁺.

Історичні обставини, в яких доводилося і доводиться формуватися українській людині, зокрема - академічній мелоді, є наскрізь від'ємні. Тому вони сприяють процесові розмноження філістерів. Натомість позитивний тип людини мусить виносити на собі тягар конфліктів з ворожим оточенням, щоби могли зберегти своє "Я". Пригадаймо собі важке політичне поневолення українського народу, де традиційно плекався окупантом слуга-філістер. Або наше сучасне убоге матеріальне становище, коли то перед "актуальністю" матеріального питання уступають усі інші питання, теж НЕ МЕНШ ЖИТТЄВІ. Самих цих фактів вистарчає на те, щоб усвідомити собі, серед яких важких обставин перебуває, виховується і формується характером і світоглядом українська людина. Але все це не повинно зломити наші стремління формуватися так, як це підказує нам наша людська та національна гідність, якщо хочемо бути повновартними людьми, нацією...

Як заступлена українська студіююча молодь на еміграції під оглядом двох наявних типів - філістера і справжнього студента? До цього питання варто хоч побіжно приглянутися. Постаратись, принаймні, усвідомити собі, звідкіля йде небезпека, щоб можна за першої нагоди вдарити по ній, якщо неможливо буде її серед нинішніх несприятливих обставин цілковито усунути.

Приглядаючись до нашої української студіюючої молоді на еміграції, встановимо прикре явище. Філістер став пануючим (не кажемо - виключним) типом у нашому студентському середовищі. І стан цей мусимо визнати за існуючий, якщо наше "око" заглядає не лише в кишеню, а й у душу нашого студента. Нахил до філістерства є нині вже не тільки тимчасовим витвором браку гроша, але, ще більше, став просто його внутрішньою рисою.

Істоту філістера і небезпеку, яку несе він із собою для свого вужчого академічного середовища, щоб перенести її згодом на весь

⁺ В час матеріального зубожіння людности, морального упадку, упадку школи і т.п. Зокрема, в державах, де наука стає справою приватного чи державного греша, де філософія і філософи змушені безкомпромісово служити політично-пануючій ~~класі~~ (Советський Союз), там існують усі умови для розмноження філістерів-лакеїв, божків гроша і кулака.

національний організм, краще зрозуміємо, якщо кинемо поглядом на спосіб його "діяння".

Спосіб "діяння" філістера в сфері громадській чи організації власного життя, загально відомий. Дбати і думати тільки про себе самого – це діло, до якого він покликаний, це – його призначення. Він студіює те, що з перспективи завтрашнього дня забезпечує йому особисте щастя і добробут. Пильна, глибока, всебічна праця над собою, або студії тих галузей, які з рації українського народу найбільш необхідні й доцільні, йому не "імпонують". Теж і громадська діяльність для нього цілком чужа справа. Він зайнятий своїми іспитами, собою і т.п....

Якщо, однак, наш філістер і попадає якимось "чудом" у вир суспільно-громадського життя, тоді знаймо, яким саме. Тим чудом є хитрі розрахунки і підрахунки, що вчисляють з математичною точністю особисту користь, яку можна б мати на тлі суспільної діяльності. Але, поминаючи причини, що спонукають його братися нерозумно із закачаними рукавами до національного діла, нам зовсім не слід захоплюватися його "активним патріотизмом". Бо своє патріотично-громадське діло робить він, як звичайно кожний філістер, зле. Спитаєте його, чому володіє він так погано своїм, скажімо, "політичним ремеслом", він вам скаже, якщо буде досить чезним, що він не є "теоретиком", у суспільно-політичній "проблематиці" не визнається. Пошукайте, однак, глибших причин його незнання – ви знайдете їх у його цілковитій незаінтересованості суспільними справами, в його фальшивій душі, в його звишненому надмірно хворобливим егоцентризмом, суспільному змислі. Суспільних явищ у їх глибині і ширині він не вивчає. Його життя – це хитрі, дешеві комбінації легкого існування коштом свого оточення. Він, філістер, іде завжди лінією найслабшого опору, любить "компроміси". На цьому ОСОБИСТО він нічого не тратить....

Якщо йде про справжнього студента, то він, як позитивний тип, є куди слабше заступлений у студентстві, ніж негативний. Чи багато в нас є таких студентів, які би в дійсності мали поважні і оправдані заміри для наукової праці, або готувалися до громадсько-суспільної діяльності? Відповідь на це дає більшість самого студентства своєю "діяльністю" у власних громадах та утилітарно-єгоцентричним ставленням до

студій. І тому в наших власних інтересах треба подивитися правді в вічі, а не вмовляти в себе, як це часто робиться, що у нас усе гаразд...

Вже не говорити навіть про такого типа студента, який би концентрував у собі природу студента з нахилом до практики і теорії, до суспільної діяльності і наукового пізнання, бо це в нас належить до рідкості. Правда, що не тільки в нашому середовищі, але і в інших студентських середовищах цей тип належить до винятків. Але саме нашим завданням - завданням нашого часу - є плекати в собі внутрішні риси цієї виняткової людини⁺.

Бо, зрозумівши трагічне становище нашого народу, приходимо до усвідомлення, що його доля і майбутність залежатимуть великою мірою від того, як багато і якої якості матимемо в рядах цих лицарів пера і меча. Філістерами ніхто ще нічого великого і великого не збудував. За їхньою допомогою можна тільки руйнувати...

Так стоять один проти одного, а не поруч, два головні, з різними підходами до життя, з окремими функціями в суспільстві - негативний і позитивний типи студентів: філістер і справжній студент.

А. Б.

-eeeeeeeeee-

⁺ Студії на високій школі, праця в суспільній діяльності, позашкільні студії і т.п. сприяють всебічному внутрішньому розвитку молоді людини. Для молоді студіюючої людини так званий "дилетантизм" менше небезпечний, ніж передчасна вузька спеціалізація. Дилетант потрапить усе таки - скорше чи пізніше - знайти своє місце в широкій області наукового пізнання, і почне там спеціалізуватися. Він знатиме своє діло, орієнтуватиметься теж і в інших справах. Але так званий "спеціаліст" без широкого наукового і суспільного горизонту заблудить з першим кроком, зробленим наліво чи направо від свого кутка. Потім, вузько фахова підготовка нашого студента тут, на еміграції, не є альфою і омегою його зобов'язань супроти політично поневоленої Батьківщини. Для того, щоби навчитись зуби рвати, не треба студіювати в Англії.

[illegible]

Verlag "Glock u. Lutz". Passau, 1946, 30 Seiten.

Поруч із політичною та господарською кризою, в якій знаходиться сьогодні наш цивілізований світ, культурне людство переживає нині велику **ДУХОВУ** кризу, яку інколи порівнюють із кризою античного світу в час перед зародженням християнства. Обидві світові війни були лише зовнішнім виявом цієї картини.

Хоч формування своєрідного відношення сучасної людини до природної дійсності в останній час було пов'язане також із ускладненням соціальних проблем, особливо під впливом розвитку техніки, однак, духову ситуацію обумовлював, насамперед, буйний розквіт природничих наук, що в кінці минулого століття набрав особливо великого розмаху. Паралельний розвиток техніки давав опору підстави до загальної оптимістичної віри в прогрес людства.

Але вже в середині цього розвитку крились негативні симптоми, що незабаром почали виходити на поверхню.

Природничі науки намагаються встановити загальні й завжди релігійні закони природи. Тому природознавство розглядає дійсність, як вічну субстанціальну єдність, змінні модифікації якої завжди суцільно причиново взаємообумовлені. Признання світу, як закритого в собі вічного механізму, лягло в основу світогляду модерної людини. Будьяке місце для трансценденції було в ньому відсутнє. Через універсальне застосування такого каузально-математичного принципу (дійсне лише те, що можна обрахувати!) різні вартості, що пов'язані з потребами життя, втрачають свою об'єктивність, стаючи чимось суб'єктивним, релятивним. Це стосується, зокрема, людини, її особливе місце серед природи зникло, людина спустилася до речі між речами, що, як і все інше, підпорядковане загальним законам природи. Людина стала твариною. Чисто біологічні принципи життя переносились на людське суспільство.

Принцип детермінізму був скерований своїм вістрям, насамперед, проти теологічного характеру дійсності: в природі не існує доцільного впорядковування, принципи природи не мають нічого спільного з цілеспрямованістю та доцільністю, — в мертвій матерії, в органічному житті, в духовому — скрізь панує сліпий механічний закон, виключаючий будьякий внутрішній зміст, негуючий об'єктивні цартості — основи етики. Свобода людської волі заперечувалась.

Життя втрачало будьяку ціль або вартість. В своїй природі горде та впевнене раціоналістичне світорозуміння вело, зрештою, до того, що життя робилось поверховим, губило свій зміст, свою погноту, свій сенс, ідеали здавались фальшивими, етичні вартості - релятивними. Загальна раціоналізація життя вела цивілізовану людину до втра-

ти життєвої безпосередності, розкладання індивідуальності в масі. Це відвнутрішнення людської особистості робило життя убогим і нікчемним. Безпорадність і екзистенціальний страх вели в обійми всенегуючого нігілізму. Горда "цивілізована" людина мусила дорого заплатити за свою "вільність" (адже тепер людина була звільнена від усіх основ власного Я і самої природи!).

Це - образ світу природознавства на початку нашого століття. В ньому криється основна причина сучасної епохальної духової кризи.

Але той же розвиток природознавства прийшов в останній час (починаючи від початку цього століття) до... цілком нової ситуації! Нові емпіричні факти й виведені з них принципи показали необхідність фундаментальних змін у нашому дотеперішньому світоуявленні. Поспішні узагальнюючі заключення, що зробило природознавство кінця XIX ст., виявилися фальшивими. Велична й горда будівля природничих наук захитадалась у самій своїй основі; в багатьох місцях фундамент виявився не просто лише не міцним, а зовсім фальшивим.

Особливо революційного характеру набрала модерна фізика. Її сьогоднішні результати цікавлять не тільки самого фізика, а й філософа; більше: нові світоглядні консеквенції, що випливають із принципів атомової фізики, цікавлять кожен допитливий розум, вічно спожений голодом знань.

В сучасній періодичній літературі (на жаль, тільки не в нашій!) дуже часто зустрічається висвітлення та обговорення цієї актуальної проблематики. Цілий ряд книжок, брошур, окремих статей присвячено цій темі. Сюди належить також невеличка, цікава праця ФРАНЦА ЕСПЕРА - "Нова фізика й світогляд". Її зміст дає спершу коротенький перегляд вислідів нових фізикальних досліджень, зупиняючись, зокрема, більш детально на центральному пункті цих фактів. В другій частині автор розглядає питання впливу окремих результатів нової фізики на основи загального світогляду.

I.

Погляд природознавців кінця минулого століття на структуру матеріального світу брав свій початок ще в природничо-філософських спекуляціях античного світу: матерія складається з окремих, невідомих і неподільних, надзвичайно маленьких корпускульків - атомів, простір яких заповнений компактною масою - щось ніби більярдний куля. Але з кінцем минулого століття нові експерименти привели цікаві результати. Як матерія, так само й електричність виказувала атомістичну структуру: всі електричні заряди складалися з елементарних зарядів, що являли собою послідні й більш нероздільні кількості електрики. Одночасно фізики й техніки прийшли до переконання, що також атоми матерії не є послідні, неподільні частинки, а що вони складаються з матеріяльних, протилежно заряджених електричних частинок - корпускульків, а саме - протонів і електронів, хоч старе уявлення про атоми, як компактну масу, залишилось і тепер.

Тому особливо велике значення мало відкриття нім. фізика Ленарда (в 1903 р.), який доказав, що простір атома не заповнений масою,

а в більшій частині порожній. Незабаром англієць **Rutherford** зміг представити першу модель атома. Атом порівнювався з маленькою планетарною системою; всередині знаходиться ядро атома, що складається з позитивно заряджених протонів, а навколо нього кружляють негативні електрони. Він знайшов також величину ядра атома: одна десятибillionна частина см., або 10^{-13} см.; поперечний розріз усього атома становить 10^{-8} см. Таким чином, ядро являє собою лише стотисячну частину атома.

Есер підкреслює далі, що, не зважаючи на те, що це нове розуміння атома означало переверот в уявленні про структуру матерії, однак, що теорію **Rutherford**'а треба зарахувати ще до області старої, класичної фізики. (Сьогодні фізику до XX ст. називають "класичною", визначаючи цим її закінчений характер та гиряючи цим терміном подив і пошану перед її успіхами). "Бо дана картина (будова атома) є ще безпосередньо зрозуміла й наглядна, складається ще з старих понять". Але цього вже більше немає в теорії квантів та теорії релятивності, в яких покладені суттєві принципи нової фізики, "що вимагає створення цілком нової поняттєвої системи".

Тут автор переходить безпосередньо до короткого шкicu історичного розвитку квантової теорії: "Е грудні 1900 р. **Макс ПЛАНК** опублікував теоретичні дослідження про енергію, що випромінює розжарене тіло. Він знайшов, що випромінююче тіло піддає світлою енергію не безперервно, а лише цілком визначеними квантами. З другого боку, тіло не може також безперервно (континуїтивно) збирати в себе світлою енергію, а знову лише певними кількостями, квантами. Величина квантів енергії залежить від різної довжини хвиль. Відношення величини кванта до числа коливань хвилі на секунду визначається константною універсальною величиною, т.зв. "**Plancksche Wirkungsquantum**". Ця константа Планка "вимагала перебудовування всього фізикального вчення", - говорить автор. Про величезне значення цього відкриття говорить сам Планк таке: "**Dann kündigt sich im Wirkungsquantum etwas ganz Neues, bis dahin ganz Unerhortes an, das berufen schien, unser physikalisches Denken... von Grund aus umzugestalten**".

Есер продовжує далі: "Поширення світла в формі хвиль було до тепер найвідомішим і найпевнішим поглядом фізики, але якраз це уявлення: світло є хвильовий рух, мусіло зазнати першої найпакливішої зміни після відкриття **des Wirkungsquantum**. Великий сучасний фізик **Айнштайн** висунув нову теорію, за якою також випромінювання проходить в формі квантів, тобто, що світло складалося з окремих часточок - квантів. "Ці нiдiвiдуальнi свiтловi тiльця, названi фотонами, зберігають самостійну екзистенцію й поширюються в цілковитій протилежності до хвильової теорії як найменші тілесні частинки з відомою швидкістю світла - $3 \cdot 10^{10}$ см. на секунду". Оскільки кванти світла є корпускульки, тоді вони мусять мати також певну масу, що теорія релятивності з великою точністю й визначила.

"Однак, інші явища, пов'язані знову з хвильовим уявленням світла. Таким чином, світло виступає раз, ніби воно має корпускулярну натуру, другий раз же виступає, ніби хвиля".

Тут автор знову повертається до атомової теорії. Данський фізик Нільс Б о р застосував квантову гіпотезу до атомової моделі Rutherford'a. "За уявленням Бора, електрони оббігають ядро атома не будьякими шляхами еліпса чи кола, а поодинокі обмежені на ряд стаціонарних шляхів певної величини й форми. Якщо за Планком віддавання чи збирання енергії може відбуватися лише в квантах, то тіло може знаходитися взагалі лише в певних квантових станах (положеннях), на певних "Energiestufen". Електрони "можуть знаходитися лише на цілком визначених ступенях енергії... І Бор впорядковує в своїй наглядній моделі кожному можливому ступеневі енергії можливий шлях". Згідно з моделлю Бора, електрон не може видавати жодної енергії чи світла, якщо він залишається на одній і тій же лінії (шляху). Якщо ж електрон переходить з однієї лінії на іншу, якщо він спускається з вищого ступеня на нижчий, тоді лише може проходити випромінювання. Ця модель атома була далі удосконалена мюнхенським фізиком Зоммерфельдом.

Хоч модель Бора була пристосована, щоб дати загальний перегляд атомарного руху, однак, вона не могла, за допомогою наглядних понять класичної фізики, дати адекватне зображення всієї структури атома. Щоб вийти з цих труднощів, Бор сам запропонував "відмовитись від механічних образів у просторі й часі".

"Час був достатній для народження нової теорії, що була, нарешті, обґрунтована в спільній праці Гайзенберга, Дірака, Шредингера та інших". Ця нова "квантова механіка" насправді стала в змозі пояснити всі спостережувані явища, але лише "цілком абстрактно й схематично-ненаочно". Адекватне зображення повної структури атомарних процесів, виявилось неможливим у нашому тривимірному просторі. Лише в формі математичних формул змогла квантова механіка пояснити цю радикально нову ситуацію в атомовій фізиці.

Світ нашого щоденного досвіду – світ макрофізичального характеру – в собі замкнута цілість, "і в ньому всі закони, що формулюються за допомогою наглядних понять класичної фізики, зберігають повну важливість".

Абсолютно інша картина відкривається в мікрофізичальному світі атома. Прикмети електрона не можуть мати того характеру, що зв'язаний з суттєвістю прикмет у макрофізичальному світі. "Якщо спроба направлена на визначення енергії й імпульсу, то електрон поводить ся, ніби він є корпускуля. Але якщо спроба направлена на чітку локалізацію електрона в просторі, на визначення місця, шляху, вздовж якого він рухається, то електрон поводить ся, ніби він є хвиля".

Бор уперше пізнав, що між названими прикметами існує комплементарність того роду, що цілковито неможливо одночасно ясно визначити всі фізичальні величини; знання однієї прикмети виключає одночасне знання другої прикмети.

Реляція непевності ("Unsicherheitsrelation") Гайзенберга, що пояснює це явище комплементарності, належить до найважливішого пізнання нової фізики. "Вона представляє бар'єр, до якого ще мож-

лині наглядні поняття класичної фізики для точного й повного опису змістів процесів". Автор далі підкреслює, що ця неможливість точного визначення атомарних процесів не є причиною в недостатньому знанні дослідника, а навпаки - індетермінізм цих явищ є річ, до криється в самій природі.

II.

Після цього короткого огляду автор переходить у другій частині до дослідження питання, "чи і який вплив роблять ці результати на ширші області духового й культурного життя?" "Grund-Legende" - нове пізнання "було відкриття, що поза областю досвіду макрофізикальних процесів... існує область атомарних процесів, що не є більше доступні безпосередньому змісловому сприйманню, і тому не можуть бути введені в старі поняття й образи класичної фізики".

Якщо пригадаємо тепер, що основні принципи й твердження природничих наук, на основі яких був побудований образ світу кінця XIX ст., виходили далеко поза рамки природознавства й створювали своєрідний (суто раціоналістичний) спосіб мислення та загальні впливали й обумовлювали все духове життя, то "зміємо також сьогодні рахуватися з величезним впливом на наш загальний світогляд, викликаний наступними змінами в природознавчих науках".

Есер підмічає при цьому, що нові результати фізики викликали особливу увагу фізиків до теоретично-пізнавальних основ своєї науки, зокрема - позитивізму останніх десятиріч XIX століття. Не входячи глибше в трактування автором проблеми позитивізму в фізиці, досить цікаво відзначити таких двох речей Планка: "існує реальний, незалежний від нас, зовнішній світ", і "цей реальний зовнішній світ не є безпосередньо пізнавальний". Автор продовжує: "тим то фізикальне дослідження не приносить нам жодних знань про річ у собі, про суть речей" (цікаво порівняти ці погляди з феноменалізмом Канта, що робить, наприклад, Weizsäcker ; див. його "Zum Weltbild der Physik").

Другим багатооспорюваним питанням є питання каузальності закону в атомарній фізиці. Каузальний закон служить в класичній фізиці непорушно, і в ній панує суворий детермінізм. Детерміністичний принцип у визначенні явищ і процесів у неживій природі був загальною основою фізикального досліджування. Окремі дослідники почали твердити, що також "усі процеси в живому організмі, навіть життя саме протікає за законами фізики й хемії". З цього випливало заперечення свободи людської волі, навіть негачія душевного взагалі. Але, як ми вже бачили з попереднього, детермінація, як загальний принцип у фізикальних процесах, глибоко захитана. Згідно з загальноновизнаною тепер теорією Гайзенберга - "важне мірвання зв'язане з обов'язково однією неточністю половини наявних фізикальних величин". Тому автор продовжує: "принцип каузальності губить для всіх атомарних процесів свою важність". Есер наводить далі слова самого Гайзенберга: "Так, як усі експерименти підпорядковані квантовій механіці, то неважність каузального закону дефінітивно встановлюється". На місце детермінованої законо-

мірності в квантовій фізиці виступає принцип ймовірності - (*Wahrscheinlichkeit*) статистичної закономірності. "Послідній фундамент квантової механіки є рівняння для ймовірності".

Есер особливо підкреслює, що пануюча адетермінація в області мікрофізики не є "*technisches Fehlergesetz menschlicher Unzulänglichkeiten*" виступає, як закон природи. Філософ Венцль розв'язує позитивно питання, чи така нерівна ймовірність може бути логічно дозволеним поняттям.

Хоч над цим питанням дискусія ще повнотю не закінчена, однак, якраз на ґрунті "через квантитативну механіку створених теоретично-пізнавальних основ ми знаходимося в новій ситуації щодо питань і проблем, які належать зовсім іншому, позафізикальному царству дійсності". Саме Гайзенберг підкреслює, - говорить автор, - що властива сила нової фізики лежить у встановленні нових можливостей мислення.

Есер переходить далі до надзвичайно цікавого питання, а саме: відношення сучасних фізиків до проблеми життя. Цілий ряд модерних фізиків погоджується, що область життя не може бути охоплена лише фізично-хімічними поняттями, як це робилося з точки погляду класичної фізики в механістичному підході. Представники модерної фізики показують нам нові можливості в розв'язанні біологічних проблем. Так, Гайзенберг говорить про можливість, за зразком квантової теорії, пов'язати також обидві тези віталізму й механізму в подібному відношенні комплементарності.

Автор продовжує: "працями сучасних фізиків корінно змінений старий образ світу, що виник із фальшивого узагальнення класичної фізики." Можливо розвиток пізнання веде нас у новій фізиці до кращого й правдивішого пов'язання всіх наук між собою і з життям, до зв'язку всього нашого знання в одному великому організмі цілості".

Нарешті, заключні сторінки Есер присвячує таким питанням: "Все наше пізнання й знання залишиться лише *"Stückwerk"*, кожен науково сконструйований образ світу буде *"ein Zerrbild"* і непрагильним буде кожен, на чисто розумовому пізнанні обґрунтований світогляд, якщо не вдасться зробити мосту, який би підняв у царство доступного чуття й розумові, в царство віри й релігії. Це є ті найважливіші області, що дають намому поступовому й нашому мисленню тверду опору, якої ми так потребуємо для етичного життя й яка представляє наше найгізде життєве добро".

Так, як раніше Коперник, Кеплер, Ньютон, Ляйбніц та інші були спорені глибокої релігійності, так багато сучасних визначних дослідників закликають повернутися до Бога, - говорить автор, наводячи далі негідні слова Макса Планка: "Куди і як далеко ми не дивилися б, ми не знаходимо ніде протиріччя між релігією й природознавством; навпаки, в вирішальних пунктах - повну узгодженість. Релігія й природознавство не виключають одне одного, як сьогодні декто думає й боїться, а доповнюють і обумовлюють одне одного".

-eeeeeeee-

pppppp-

eeee

ТЕОДОР КУРПІТА

З ЛІРИЧНОЇ ЗБІРКИ "NOT A PASS."

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

О Т Ч Е Н А Ш

О, Батьку наш, що зірку сяєш в небі,
Хай сонцем Ім'я станеться Твоє!
Чому так мало нам стаєш в потребі,
Коли йдемо боротись за своє?

Хай в душах нам блищить Твоя держава,
І чує правду небо і земля.
Хай злочин нам мечем не пише прага,
І волю не зветься у нас петля.

Твоя свята хай скрізь панує воля
На срібних рінях і од, земель і зір.
Чому ж мовчиш, як лішають і колять,
Як нас женуть закутих на Сибір?

Свій хліб щоденний крок'ю здобуємо,
Негідних вчинків бридимось самі.
Та ворогам лукавим, що їх маєм, -
Ніколи ми не простимо. Амінь.

XXXXXXXXXXXX

НАД "КОБЗАРЕМ"

Садів Шевченка коло хат не білить цвіт сніг пахучий,
І стерпні втомлені плуги, і зимна ніч морозом гіє...
Говорить сальвами земля, і новий гнів відчують тучі,
І стогнуть звори, і ліси від слів страдної літургії...

І з хламу попелу й вогню підносяться камінні стізи
І струнчені верхів'я реж стріляють в далі непомірні,
І Він, хоч втомлений лежить під сивим згаром України, -
Сьогодні дзвонять в дзвони душ тих і сів, що знають слово:
Вірність.

У бурях гнів його пісень полонить серця чуле вухо...
Це Він говорить нам, німим, що близиться доба вже третя.
Він все нам вірний, Він при нас, що "Кобзаря" читаєм духом,
І носимо його в серцях, немов монстранцію безсмертя...

-eeeeeeee-

++++++

-eeee-

ee

o

ВРАЖЕННЯ СТУДЕНТА - ЗАМІСТЬ РЕЦЕНЗІЇ

(З приводу появи ліричної збірки Т.КУРПІТИ - "NOT A PASS"
В-во "Академія", Мюнхен, 1946).

Якщо шукати в еміграційних виданнях власних переживань на протязі кількох останніх років, або відбитки своїх сучасних думок та хвилювань, то не важко можна знайти їх у ліричній збірці Теодора Курпیتی.

Вже саме мистецьке оформлення обкладинки (С.Гординського) зраджує, до певної міри, головну тематику збірки. На тлі згарящ Європи, стоїть засмучене й скорбне обличчя людини сучасних непривітних днів, а над ним розтяглась та знана назва "not a pass", що містить у собі майже всю іронію гіркого призначення нинішнього скитальця. Відчувається, що автор синтетично сконденсує душу цієї скривдженої, від рідної землі відірваної людини, з її важкими й болючими переживаннями. В привітні бачимо, однак, що поет не думає обмежуватись лише ліричним зображенням "болючого емігрантського окитання", але що він одночасно хоче висловити свій гнів з приводу теперішнього становища, а також свою віру в краще майбутнє.

Вже з першого вірша видно, що автор мистецькими засобами вміє цього досягти; поет закінчує свій "Отченаш" такими характерними словами:

"Та ворогам лукавим, що їх маєм, -
Ніколи ми не прости́мо. Амінь".

Своєрідний підхід до тематики, а також багатість сильних образів висловів, приковують увагу читача. Читаючи рядок за рядком, вірш за віршем, відчуваєш, що поет не тільки мусів глибоко переживати виїзд із рідного краю ("На Захід", "Сліди", "Ніч над Дунаєм"), не тільки вмів убрати власні переживання в принагідні шати гарної мови, плястичних висловів та живих ритмів, але що він зумів, до певної міри, провести також синтезу душевних настроїв нашої теперішньої еміграції.

"Ідем без слів крізь згари на чужину..." ("На Захід"),
хоч єдиний наш гріх -

"То лиш любов до свого краю,
Що в серці ріками тече..." ("Над Дунаєм").

А на чужині душу поета обгортає глибока туга за всім, що рідне:

"Щоденно згадки, наче моці,
Ми носим рідної межі,
І рідний попіл нам дорожчий,
Як вежі й статуї чужі..."

Хоча поет стверджує з огірченням, що ми тепер

"Без дому, слави і батьків,
Без мови, вислову і гадки..." ("Not a pass"), -

то він все ж таки не тратить віри в краще майбутнє, бо душа його
прочуває, що

"...недалеко вже до кладки
До теплих рідних берегів".

Поет твердо вірить, що настане час, коли ми теперішній "Нот е
пес"

"У жовтосиній і безмежній,
В соборній, вільній, незалежній
На рідний змінимо паспорт".

Особливо характерний для поета - його підхід до суспільно-
громадської тематики. Автор намагається - і це йому вдається -
побіч інтимно-ліричних моментів, впровадити, як відголос душі, та-
кож громадську ноту, що зовсім не перешкоджає гармонії цілості.
Так, наприклад, "Ніч" - вірш наскрізь інтимних переживань - закін-
чується рядком, який нагло міняє цілий образ, надаючи віршеві ін-
ший тон, що, однак, не перечить попередньому:

"Ми любов лиш візьмімо для себе,
А вітчизні даруємо - синка".

У вірші "Гарячий день погас" знаходимо слова поета, які най-
ліпше характеризують його підхід до суспільно-громадських питань:

"... поет - це перше громадянин,
А потім Бард екстаз і -
Вранець муз і грацій".

А далі:

"Мій світ - це гнів і біль, слова - важкі, як зброя,
І серцем-я поет, а тілом - тільки воїн".

Одним словом, у збірці Т.Курп'їти можна знайти й біль сучасної
людини, і лік на нього - бадьорість і віру. Ця віра не покидає ав-
тора до кінця його збірки і наповнює читача кращим настроєм, даючи
йому при цьому ще й смак мистецького вислову. Збірка Т.Курп'їти, без
сумніву, заслуговує на широку почитаність також серед нашого сту-
дентства.

Д.М.

Вітрами й сонцем Бог мій шлях намітив,
Та там, де треба, я - тверда й сувора,
О, краю мій, моїх ясних привітів
Не діставав від мене жодний ворог...

+ . + +

Заметемо вогнем любови межі,
Перейдемо у брід бурхливі води,
Щоб взяти повно все, що нам належить,
І злитись знову зі своїм народом!..

О. Т е л і г а.

КУЛЬТУРНА ХРОНІКА

МОНХЕН

I-й 3'їзд УКРАЇНСЬКИХ ОБРАЗОТВОРЧИХ МИСТЦІВ

28 й 29 січня відбувся I-й на чужині 3'їзд українських Образотворчих Мистців, в якому взяло участь понад 50 мистців із трьох окупаційних зон Німеччини. На 3'їзді обговорено січневу виставку чужинецьких мистців у Мюнхені та зорганізовано формально Українську Спілку Образотворчих Мистців (УСОМ).

На закінчення 3'їзду відбулися вибори правління Спілки. Головою Спілки обрано Е. КОЗАКА, заступником Голови - С. БОРАЧКА, секретарем - М. ДМИТРЕНКА; членами правління Ст. Луцика і Я. Гніздовського.

ВИСТУП ЯРОСЛАВА ДАВИДОВИЧА

11 й 12 лютого в залі німецької "Шваббуде" відбулися виступи гумориста Ярослава Давидовича. В майже двохгодинній програмі п. н. "Еміграція в кривому дзеркалі", п. Давидович сатиризував наше емігрантське життя на тлі теперішньої "діпівської" дійсності. Треба признати, що артистові не бракує вміння впливати сценічним словом на аудиторію; на жаль, якість репертуару, а зокрема - мова текстів, не дорівнюють сценічній культурі п. Давидовича.

ДВІ СВЯТОЧНІ АКАДЕМІЇ

Л и т о в с ь к а Студентська Громада влаштувала 16 лютого святочну Академію з нагоди річниці проголошення незалежної Литви. Службу Божу відправив литовський єпископ В. ПАДОЛСКИС у церві св. Сильвестра на Швабінгу. В програму Академії, що відбулася в залі німецького "Лустшпільгаузу", ввійшли, крім святочної промови, також концертно-хорові точки.

Від українського студентства передав привітання представник УСТ "Січ".

Б і л о р у с ь к а Студентська Громада влаштувала 25 березня святочну Академію з нагоди 29-ї річниці проголошення незалежної Білоруської Народної Республіки. Служба Божа відбулася в православній церкві на Богенгавсен, а святочна Академія - в українському студентському гуртожитку.

ВИСТАВКА ФРАНЦУЗЬКОГО МАЛЯРСТВА

Від 11 до 25 березня була відкрита в "Домі німецького мистецтва" виставка новітнього французького малярства. Ця виставка була вже показана минулого року в Баден-Бадені, Берліні, Дюссельдорфі і Відні; вона складалася з близько 200 експонатів, а в Мюнхені її доповнено ще й картинами з німецьких музеїв.

На виставці досить виразно можна було бачити розвиток французького малярства на протязі останнього сторіччя. Побіч творів великих

імпресіоністів, як Мане, Сезанн, Моне, Ренуар, можна було бачити твори малярів післяімпресіоністичної генерації, як Ван Гог, Гоген, Тулуз-Лотрек, Руссо. На виставці не бракувало також представників найновіших малярських течій (кубізм, ірреалізм), як Грі, Пікасо, Шіріко, Брак.

Мюнхенська виставка французького малярства — це неабияка мистецька подія, і тому застерігаємо собі право повернутись до неї в нашому квітневому числі.

ГАЙДЕЛЬБЕРГ

ДОПОВІДЬ ПРОФ. В. ЧАПЛЕНКА

Професор Василь Чапленко виголосив 8 січня, на запрошення групи українських науковців, доповідь на тему: "Українське літературне життя на еміграції в рр. 1945-46".

Доповідач дав огляд літературного життя у всіх формах його вияву, а саме — організаційній, видавничій, літературно-творчій і теоретично-критичній.

Після доповіді В. Чапленко прочитав уривок із своєї нової комедії п. н. "Гетьманська спадщина".

РЕФЕРАТ ПРОФ. Я. РУДНИЦЬКОГО

Група українських науковців вшанувала 8-го березня пам'ять Т. Шевченка рефератом, який виголосив проф. д-р Ярослав Рудницький на тему "Шевченко та Кирило-Методієвське Братство".

РЕГЕНСБУРГ

РЕФЕРАТ Д-РА Ю. ЧОРНОГО

Викладач Брлянгенського університету, д-р Юрій Чорний виголосив 31 січня реферат на тему "Українська література в духовому дзеркалі Європи".

Реферат був улаштований за ініціативою регенсбурзької Спілки Письменників, для місцевого німецького літературно-мистецького товариства.

НОВИЙ УЛЬМ

П-й 3'їзд МУР'у

15 й 16 березня відбувся в Новому Ульмі П-й 3'їзд членів і кандидатів Об'єднання Українських Письменників на еміграції — МУР (Мистецький Український Рух). Перший день з'їзду був присвячений обговоренню підсумків 1946 літературного року.

Ю. Косач, у своїй доповіді про "Обрії нової драми", накреслив перспективи сучасної драматургії на тлі мистецького світогляду нашої доби; проф. В. Державин, у доповіді на тему "Українська проза 1946 р.", дав огляд важливіших появ художньої прози за минулий рік, а проф. Ю. Шерех, у своїй широкій та дуже цікавій доповіді "Року Божого 1946", зробив підсумки минулого літературного року, вказуючи на осяги та поразки нашої поезії й прози.

Другий день З'їзду присвячено організаційним питанням; Голова МУР-у Улао Самчук і секретар І.Костецький звітували в своїх доповідях про діяльність Об'єднання в 1946 році, тобто, в першому році від часу заснування МУР-у.

На закінчення З'їзду, відбулися вибори правління МУР-у. Крім У.Самчука, якого поновлено на посту Голови, ввійшли в склад нового проводу Об'єднання Ю.Шерех, Ю.Дивнич, Ю.Косач, С.Гординовський, Б.Подоляк, Я.Славутич та В.Державін.

-еєеєеє-

З АКАДЕМІЧНИХ ВЕЧОРІВ

В і д Р е д а к ц і ї. В рамках Українських Академічних Вечорів у Мюнхені, відбулася в першому кварталі 1947 року низка цікавих і добре опрацьованих доповідей; зміст цих доповідей подаємо в стислій формі для шановних читачів, які не мали змоги взяти участь у тих Вечорах.

3.1.47 - ПРОФ. П.КОВАЛІВ: СОВОРНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ. - На вступі прелегент підкреслив основну роль мови в творчому житті нації та значення літературної мови в творенні й розвитку загальної національної культури. Літературна мова повинна бути єдиною, соборною мовою нації, незалежно від територіального розселення членів даної нації. В силу історичних обставин, що витворили два культурні центри України - Київ і Львів, поготала українська літературна двомовність, проти якої рішуче виступив був ще М.Грушевський, та проти якої й ми повинні з усією рішучістю боротися. Цю двомовність слід уважати, однак, як явище переходове, бо розвиток нашої сучасної літературної мови йде шляхом до повної соборності.

24.1.47 - Д-р В.ВИТВИЦЬКИЙ: МИКОЛА ЛИСЕНКО І ЙОГО НАСЛІДДЯ. - Прелегент на вступі пояснив, чому саме говорити про М.Лисенка потрібно більше, як колисьбудь, і чому треба насвітлити його постать об'єктивно. Тільки ясне змальований образ композитора на тлі його власної доби, яку він сильно переростав, може пояснити нам, чому відношення його сучасників до нього було таке різке, чому одні захоплювалися ним, а інші не доцінювали. Можливо, те, що М.Лисенко не дав нічого в ділянці симфонічної музики, робило його мало модерним в очах інших композиторів, але тоді не можна не доцінювати того, що дав Лисенко в інших ділянках. Це ж він відродив українську національну музику і поставив її на вершини. Це ж він показався неперевершеним майстром у хоровій обробці народних пісень. Нам треба ставитись до його творчості об'єктивно і цінувати її більше за творчість деяких сучасників чи наслідників М.Лисенка.

30.1.47 - Др. С.БАРАН: МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ. Прелегент дав історичний перегляд нашої еміграції, головню на Дальший Схід (Казахстан, Приамур'я) та до Америки. Рікниця обох емі-

грацій в тому, що коли першу можна розцінювати, як позитивну - то му, що вона не засимілювалася, а навпаки - закріпилася серед чужого оточення, то американська еміграція (крім Канадійської), під оглядом національним, для нас майже пропала. Тому, розцінюючи нашу майбутню еміграцію за океан, головно до США і півд. Америки, треба дивитися дуже критично, беручи на увагу те, що скорше чи пізніше та еміграція буде для нас втрачена. Виїмком може бути тільки Канада, яка відповідає нам, як хліборобська країна, і дає більші можливості поселитися тут більшим скупченням. Дискусію, з огляду на пізню пору, обмежено, все ж таки треба підкреслити, що досить критичне наставлення нашої еміграційної проблеми викликає деяке застереження, що знайшло навіть свій відгомін у **пресі**,

3.2.47 - Др. А. САПОГА: ВІДНОСИНИ МІЖ ЛИТВОЮ І ПОЛЬЩОЮ ПІСЛЯ ЛЮБЛИНСЬКОЇ УНІЇ (XVI - XVIII ст.) - Прелегент литовець, висловив свою доповідь німецькою мовою. Він подав цікавий матеріал про завазяті змагання Литви, яка зуміла зберегти свою державну незалежність, не зважаючи на натиск та політичний вплив Польщі. І хоч відродження національної Литовської держави не було підтримане більшістю литовської шляхти, воно все таки пройшло в XIX ст. сильним зривом.

Після доповіді присутні поставили прелегентові ряд питань, зв'язаних із темою. Як показалося в дискусії та після сіді в пресидника вечора проф. Мірчука, українці знають про Литву більше, ніж можна було сподіватися.

Ініціативу влаштування таких вечорів, на яких виступали б, як прелегенти, також чужинці, треба, без сумніву, привітати.

28.2.47 - Ю. КОСАЧ: СУЧАСНА ФРАНЦУЗЬКА ЛІТЕРАТУРА. - Прелегент зазначив на початку, що його доповідь, з огляду на багатий матеріал, буде мати характер інформативно-поглядовий.

Література, - як сказав Шелінг, - це творення мітів. Міт - це творення поетом нового світу. Ю. Ліпа зве це духовим провідництвом літератури. Провідна роль у творенні мітів належить Франції. Візні літератури світу дали своє специфічне втілення, коли англійський світ створив шекспірівську людину, германський - Фаста, російський - людину Достоевського, тоді французька література дала світ в о р ч о ї в і л ь н о ї л ю д и н и.

Прелегент перейшов докладно напрямки французької літератури, подаючи її зразки від раннього середньовіччя і спиняючись довше на французькій літературі після першої світової війни та кінчаючи на сучасності.

Саме кінець XIX ст. - це рівночасно приємерк того століття, яке захлиналось від безвір'я, і тому не дивно, що початок XX ст. приносить поворот до католицизму. Приходить до слова покоління письменників-католиків (Поль Кльодель, Франсуа Моряк, Габріель Містраль та інші), яке творить рівночасно традиціоналістичну літературу Франції.

Прелегент подає також характерні риси французької літератури - її аристократичність та інтелектуалістичність, яку треба завадчувати чуттєвості і гостроті французького мислення. Французькі письменники опанували так техніку творення, що довели до досконалости рівновагу між формою і змістом.

З огляду на те, що доповідь протяглася майже понад дві години, в дискусії забрала голос обмежена кількість слухачів. Др. Кульчицький підкреслив, що українська духовість потребує може наставлення на французький духовий світ, тому що він відновідає їй може більше, як германський.

7.3.47 - Проф. Др. І. МІРЧУК: ДОБРО І ЗЛО У СВИТОГЛЯДІ УКРАЇНЦІВ ТА МОСКАЛІВ. - Беручи за основу дослідження етнографічний матеріал, а саме - легенди та оповідання українського й московського народу, з яких головним персонажем, як уособлення зла, виступає чорт, прелегент зробив такі висновки: різниця між добром і злом у світовідчутті українців і москалів досить помітна. В українській фантазії ні домовик, ні чорт-дідко не мають у собі зовсім демонізму. Для українця зло має своє оправдання - воно існує тому, щоб тим краще можна було оцінити добро. В зрозумінні москалів, зло має таке обґрунтування, як і добро. Тому такий погляд на зло створює безмежний песимізм, який доводить до нігілізму. Представників такого світогляду має, передусім, російська література головню в постатях Толстого і Достоевського. Саме Достоевський, який мав такий великий вплив своїми геніальними творами на суспільність, причинився до закріплення цього нігілістичного світогляду.

В українській літературі, навпаки, маємо такі оптимістичні світогляди, як, наприклад, у Л. Українки.

В дискусії порушено головню питання світовідчуттів - оптимістичного українського і песимістичного - московського. Насвітлено, однак, ці питання трохи невірно тому, що прелегент трактував оптимізм і песимізм, як чисто філософічне сприймання, а не таке, як насвітлювали це дискусанти.

Все таки в дискусії підкреслено зовсім слушно, що зрозуміння різниці в духовості українській і московській може щойно довести до правильного пізнання в даному випадку московського народу.

14.3.47 - Др. М. ШЛЕМЖЕВИЧ: КРИЗА МОРАЛІ. - В блискучій формі прелегент порушив найбільш болючі питання, що нуртують серед нашої суспільности, а проте так рідко знаходять відважне насвітлення. Криза української людини, яка почалася раніше, заторкнула різні ділянки її духового життя і протривала до сьогодні та, можливо, саме сьогодні дійшла до своїх яскравих форм. Типи української людини, що повстали впродовж довгого часу, а серед яких можна відмітити головню три: тип порядної, ідейної і геніальної людини, сьогодні майже не мають умов на своє існування. Їх замінили сьогодні типи паскарів, блудниць і фарисеїв, що всевладно запанували в нашому житті і саме поглиблюють цю кризу. Єдиним явищем, яке вказувало б на намагання вийти з цієї кризи - це якась туга, що пробивається вже тут і там. Це туга за новим і вартісним змістом життя. І ця туга, якої не можна назвати ще ніяким означеним словом, доказує, що українська душа шукає свого відродження.

Доповідь, виголошена при досить численній участі слухачів, була однією з тих, які залишають глибоке враження і можуть справді потрясти сумлінням. Слід відзначити, що голоси в дискусії, не підготовлені, а то й зовсім слабкі - після такої блискучої доповіді - зайві.

28.3.47 - Дискусійний вечір: ПРОБЛЕМАТИКА "ВОРОГА" Ю. Косача. Вечір відкрив передсідник Др. В. ЯНІВ, спиняючись коротко над його новою дискусійною формою, якої завданням є не тільки насвітлити певну тему, але головне - викликати дискусію слухачів. З черги дали своє насвітлення на драму "Ворог" три прелегенти. Проф. Др. О. Кульчицький підкреслив психологічні моменти героїв, Др. Янів спинився над проблематикою "Ворога", підкреслюючи всі найважливіші питання, порушені автором, вкінці проф. Ю. Шерех кинув нове світло на драму, ставлячи її між драмою характерів і драмою ідей.

Опісля голого в дискусії забрав дехто з присутніх; загалом, ця дискусія була мало жива і цікава та не внесла нічого нового. Натомість доповнюючим був голос самого автора драми Ю. Косача, що розкрив перед присутніми деталі відносно виникнення драми, її композиції, персонажів, а головне - її провідної ідеї. Письменник підкреслив те, про що вже згадував проф. Шерех, а саме - що ціллю драми було насвітлити боротьбу двох світоглядів - "вовка" і "голуба", а не створити якусь історичну картину.

Типове для сучасної драматургії те, що вона, до певної міри, стає філософією і змушує глядачів до думання й дискусії. Драма "Ворог" викликала дискусію, а якщо вона дала теми до надуми глядачеві, то значною мірою вона виконала своє завдання.

Коротким словом передсідника закрито цей цікавий дискусійний вечір.

М - а.

+ + +

ВІД РЕДАКЦІЇ. З приходом весни, помітно збільшується фреквенція академічних вечорів; добре опрацьовані доповіді на цікаві й актуальні теми притягають чимраз більше слухачів, і це явище треба широко привітати. При цій нагоді дозволимо собі зауважити, що дискусія на академічних вечорах, загалом, проте, ще не стоїть на бажаному рівні. На нашу думку, це впливає почасти з того, що дуже часто голос у дискусії забирають не ті, що дійсно могли б дещо на дану тему сказати, але ті, яким чомусь здається, що вони обов'язково повинні ще те чи інше від себе додати. З другого боку, не менш від'ємно впливає на рівень дискусії дуже слаба участь старшого громадянства в академічних вечорах. Сподіваємося, що організатори Вечорів, у намаганні допровадити розпочате діло до певного успіху, звернуть належну увагу на вказані нами моменти та постараються їх у майбутньому усунути.

-ooooooo-

РЕДАКЦІЯ "СТУДЕНТСЬКИХ ОБРІЇВ"

БАЖАЄ

ШАНОВНИМ ЧИТАЧАМ, СПІВРОБІТНИКАМ

ТА ПРИХИЛЬНИКАМ НАШОГО ЖУРНАЛУ

ВЕСЕЛИХ ВЕЛИКОДНІХ СВЯТ.

Х Р И С Т О С В О С К Р Е С І

ІЗ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

М Ю Н Х Е Н

З ДІЯЛЬНОСТІ УСТ "СІЧ"

Українське Студентське Товариство "Січ" скромно, але з чуттям відсвяткувало дві січневі річниці: Свято Державности й Соборности - 22 січня, та річницю героїчного подвигу української академічної молоді під Крутами - 29 січня.

Виходячи з мешканевих труднощів, ці дні були відсвятковані в приміщенні канцелярії УСТ, що використовує кімнату культурно-освітнього відділу при ОПУЕ - лише в пополудневих годинах. Може й тим треба пояснити дуже слабу декорацію кімнати на ці дні, чи, шире кажучи - брак декорації.

Треба відзначити, що відсвяткуванням 22 січня УСТ "Січ" узяло правильний курс своєї культурницької праці. Хоча вечір був проведений скромно, але головне - своїми силами, і тому грежання залишилось приємне. Студентом М. ПЛАВЮКОМ був неограно зготовлений дуже змістовний, добре опрацьований реферат.

Річницю героїчного бою під Крутами відсвятковано також при добре опрацьованому рефераті студента П. СТЕРЧА.

Треба, одначе, відзначити, що культурно-освітній референт трохи замало приклав зусиль до організації тих днів, що могли би пройти з більшим ефектом та тим самим дати більшу заохоту студентам до кращого переїедення слідуєчих свят, сходин, тощо.

В праці деяких референтур УСТ виявилось, що Товариство має дуже добрий актив. Зокрема, два останні відсвяткування свідчать про це. Треба, проте, побажати трошки більше рухливості деяким керівним членам Товариства - студентам, - а праця буде дуже плодотворною.

УСТ "Січ" - це Товариство молоде, але воно помітно розвивається, і тому ми віримо в успішність його дальшої праці.

СІЧОВИК.

--еєєєєєєє--

З ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА "ОБНОВА"

Товариство Українських Студентів-Католиків "Обнова" відбуло дня 23 лютого ц.р. загальний збір своїх членів. Уступлячий Голова Т-ва, Др. Б. ЛОНЧИНА подав у своєму звіті короткий перегляд дотеперішньої діяльності Т-ва "Обнова", яка проявилася головню на міжнародньому терені (дворазова участь представників Товариства в Конгресі "Рах Романа" - в Еспанії і Швейцарії. На внутрішньому відтинку "Обнова" не розвинула як слід своєї діяльності, на що, між іншим, значною мірою вплинуло також негативне старлення деяких одиниць із проводу Мюнхенської УСТ.

Др. Лончина підкреслив на закінчення, ідеологічні напрямні діяльності Товариства, яке має на меті в першу чергу закріпити християнський світогляд серед нашої академічної молоді, а також поглибити в ній свідомість приналежності до Католицької Церкви.

Після вибору нової управи, на чолі з студентом З.САЛІМ, академічний душпастир о.МЕЛЬНИК побажав дальших успіхів Товариству та висловив думку, що воно в наших тяжких умовах випрадає якнайкраще своє існування.

Під кінець збору ухвалено вислати привітальну телеграму до Опікуна Товариства "Обнова", Преосвященного Єпископа Бучка.

Від загального збору до великодніх ферій відбувалися щосереди. сходи Т-ва "Обнова", з цікаво опрацьованими рефератами та жвавими дискусіями.

Ми переконані, що нова управа Т-ва виявить у майбутньому ще більшу активність, і тому бажаємо їй повного успіху в її дальшій праці для добра нашого студентського загалу.

М.

-еєєєєє-

ЗАСНУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Від Редакції: Стверджуємо з приємністю, що порушена в грудневому числі нашого журналу проблема студентської самопоміги, починає реалізуватися.

З ініціативи групи студентів VI семестру Української Економічної Високої Школи у Мюнхені, при всебічній підтримці Пана Ректора проф.Б.МАРТОСА, як керівника катедри кооперації, дня 11 лютого 1947 р. в приміщенні УДВШ відбулися Основуючі Загальні Збори студентства УДВШ, на яких засновано видавничий кооператив "Студентська Самопоміч".

Кооператив має на меті піднести матеріальний добробут і культурний рівень членства постачанням потрібних скриптів і літератури для студій та різного приладдя, плекаючи різноразово між членами дух товарищескості, дружньої громадської співпраці, солідарності та самопоміги.

Допомога членству на найближчу мету буде полагати головню в своєчасному та дешевому постачанні потрібних скриптів. Велику увагу треба зворнути й на практично-научне значення кооперативу, бо студенти матимуть можливість придбати теоретично знання застосувати в практиці, беручи активну участь у діяльності кооперативу.

Слід відзначити, що вся діяльність кооперативу буде узгоджуватися з керівником катедри кооперації при УДВШ, і тому студенти будуть мати можливість працювати в зразковому, під кооперативно-ідеологічним оглядом, кооперативі, де особливо дбатиметься, щоб не було порушено кооперативних принципів.

Управа кооперативу поробила вже ряд заходів у налагодженні діяльності кооперативу.

-еєєєєє-

П.ЧАЙКА.

З ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ УНРРА

Заснований в 1945 році в Мюнхені Університет УНРРА, який нарахував понад 2000 студентів 19-ти національностей, раптом, згідно з наказом УНРРА, мав у січні б.р.зліквідуватися.

Не дивлячись на те, що студенти всі були ДП, УНРРА не тільки не зробила заходів до розподілу їх по інших університетах, але й

заборонивши даліше існування університету, почала забирати устаткування його лабораторій, канцелярій, аудиторій, тощо.

Студенти, на знак протесту, проголосили 7-денну голодівку і, пильнуючи вдень і вночі університету, не давали забирати майна, що складалося із здобутків праці професури та студентів, та їхніх грошових вкладок.

Коли й це не помагало, й УНРРА, вживаючи фізичної сили, почала таки забирати майно університету, студенти влаштували 25 січня б.р. демонстрацію перед будинком університету з плякатами, де виділися написи: "МИ ХОЧЕМО ВЧИТИСЬ І ПРАЦЮВАТИ!". Прибула поліція й заборонила демонстрацію, що мала намір іти походом до Військового Управління на Баварію. Однак, це не помогло. Студенти розійшлися і негайно знов групами зішлись в іншому - на 2 кілометри віддаленому - місці, і там, сформувавшись в спокійний похід, рушили таки до Військового Управління.

Прибувши під будинок Управління, студенти, в кількості понад 800 чоловіка, виставились довжелезним рядом під вікнами будинку і, вивісивши плякат: "МИ ХОЧЕМО ВЧИТИСЬ", вислали свою делегацію до Управління.

Мороз на дворі, що досягав 30°, і непевність ситуації, не розігнали студентів. Прибуло кілька авт поліції, та однак вона не мала чого робити, бо демонстрація була дуже спокійна, можна сказати - непрорухна і мовчазна. Короткі слова: "Ми хочемо вчитись!" промовляли за все і всіх.

В міжчасі американці та репортери дбайливо фотографували демонструючих, жваво розпитуючи, про що їм ходить. Рівночасно між студентами та поліцією, що мала пильнувати порядку, зіснувала "дружня атмосфера", і деякі студенти намовляли її (поліцію)... до участі в демонстрації за життя університету.

Переговори тяглись недовго. Військове Управління зрозуміло студентську критичну ситуацію і дало обіцянку, що університет далі існуватиме - до кінця семестру, а надалі - або студентів розмістять по інших університетах, або дадуть згоду на заснування міжнародного університету, що був би продовженням Унривського.

Яка саме доля спіткає тих 2000 студентів, ще невідомо. Покищо, університет існує до 15 квітня б.р., хоча дуже багато цінного майна УНРРА забрала й не повернула. В колах професорів і студентської організації існує переконання, що університет удасться втримати.

Коли б плани не здійснилися, ситуація буде дуже складна і неприємна, бо на німецькі школи вписи тепер неможливі майже, і студенти залишаться напризволяще. Якраз доцільно зазначити, що на цьому університеті було вписаних 618 українців, які, між іншим, також опиняться в трудній ситуації, бо українські школи не мають усіх факультетів, щоб забезпечити студіюючих. Крім цього, не варто забувати, що ростуть десятки нових кандидатів на студії, а виглядів на німецькі школи майже немає.

Тому, подаючи ці факти, доводиться з сумом ствердити, що громадська преса всіх національностей, а зокрема - українська, не взяла під своє перо цієї справи в оборону, і навіть не реєструвала тих сумних, для студентів у Мюнхені, днів. 2000 студентів, між ними 618 українців, які опинились без опіки, - це проблема, на нашу думку, гідна уваги і часу. Особливо, коли взяти на увагу факт, що навчання

проходило безплатно, а професорів (серед них коло 30% українців) оплачували німці, що створювало непогані можливості студіювання для так погано забезпеченої нашої молоді.

Справа ця гідна уваги громадянства всіх національностей, що перебувають на еміграції, і, думаємо, вони прийдуть, у міру можливості, студентам на допомогу.

СТУДЕНТ.

КАРЛСРУГЕ

НА ПОЛІТЕХНІЦІ

На Політехніці в Карлсруге в зимовому семестрі 1945-46 р. було тільки три українці. Здавалося, що наша молодь таку важливу діяльність, як техніка, занехаяла. На літній семестр 1946 р. було українців вісім. З таким малим числом була неможлива будьяка конкретна праця. Покращала справа тоді, коли привезли наші табори до Карлсруге та Етінгену. На зимовий семестр 1946-47 р. наплило більше наших студентів - стало їх уже 24. Почала оживлятися праця.

З ініціативи старшого студентства, в грудні 1946 р. засновано студентську громаду. Всі взялись активно до праці, передусім - до науки та до роботи на культурно-освітньому полі в студентській громаді і в місцевому таборі. Відбуваючи часто інформаційні сходина та реферати, студенти зажили інтенсивним життям. Чужинці-студенти створили Раду, до якої входять представники кожної національності, крім німців; Рада спільно виступає там, де доцільно. Студенти наші живуть дружньо, мають між собою взаємне довір'я, толеранцію, братню любов. Так само дружнє порозуміння між студентами всіх національностей.

Нав'язуючи до традицій нашого студентства, 13.П.1947 р. студентська громада в Карлсруге заємним голосуванням визнала нашу студентську Централю - ЦеСУС. Українські студенти в Карлсруге недовозначно відсепарувались від усякого політиканства. Нав'язуючи до традицій, вони стараються гідно репрезентувати наше студентство перед чужинецьким світом.

На Політехніку в Карлсруге напливають нові подання українців. Б передбачення, що студентська громада зросте в літньому семестрі щонайменше до 50 членів.

М.ТАРНАВСЬКИЙ.

БЕРХТЕСГАДЕН

ЯК ВОНИ ДБАЮТЬ ПРО МОЛОДЬ

У кожного народу існує тенденція якнайбільше помагати студіючій молоді, як майбутній провідній верстві даного народу. І у нас справді не раз можна почути гарні слова: "Молодь - це цвіт нації, його надія..." Вслід за цим пропагандивні кличі, щоб помагати їй, не дозволити їй відстати від молоді інших націй. Але дуже часто це на самих словах і кінчається, а то буває, що дехто

навіть і проти цього виступає.

Ось вам приклади, що говорять самі за себе!

Український табір в Берхтесгадені нараховує близько 100 студентів, зареєстрованих в тамошньому об'єднанні Українських Студентів Берхтесгадену, з яких більша частина являється дієвими студентами - слухачами високих шкіл.

Нещодавно переведено тут, як і в інших українських осередках, збірку на КОДУС, яка принесла всього несповна 2.500 нім. марок... Ось вам доказ щедрості Берхтесгаденського громадянства для українського студента (табір нараховує понад 2000 жителів)!

Але на цьому не кінець...

Управа табору зажадала (слухайте!) з цієї суми... 10% ДЛЯ СЕБЕ, В ФОРМІ ПОДАТКУ - так само, як бере від кожної приватної імпрези, чи від кожного "приватного купця" від його "обороту"... Але виявила, з другого боку, й великодушність - мовляв, ми звільни-мо вас від "податку", але мусите подати "офіційне" прохання про звільнення... І внесла таке прохання Управа Студентського Об'єднання, на що одержала милостиву відповідь, що Управа табору звільняє Об'єднання Українських Студентів Берхтесгадену від "податку" з переведеної збірки на КОДУС... Дякуємо Тобі, Шляхетний Проводе Табору за ласку!

Другою болючою проблемою тутешнього студентства є справа їхніх приділів. Мабуть уже від листопада минулого року одержує студентство по всіх таборах приділи для працюючих. Це не якась ласка, а так попросту зарядила Головна Квартира УНРРА.

В Берхтесгадені - не так, як у людей!

Десь восени, одержавши інструкції в цій справі від Головної Квартири УНРРА, видали були студентам однотижневий приділ працюючих, але негайно після того його здеградовано знову і відібрано пайки працюючих. Чому так?

Справа зовсім проста. Управа має понадконтингент працюючих (незатверджених УНРРОю), а щоб із того в якийсь спосіб вийти, треба, очевидно, відняти дещо від студентства.

Не помагають петиції, ні прохання до управи табору. Управа постійно крутить, вимагаючи то таких, то інших списків студентів, очевидно, на те, щоб цю справу якнайдалі відсунути.

Це ні в якому разі не злосливі зауваження, а, на жаль, автентичні факти... І ми, студенти, ждемо вже понад півроку. Та, мабуть, не діждемося!

Так дбають про нас усіякі таборові референти, що не дають навіть того, що нам правно належиться!

На щастя, тільки один раз на рік святкуються народини "лідера" табору, а то було б, може, ще гірше...

БЕРХТЕНГАДЕНЕЦЬ.

--oooooooo--

-ooo-

-o-

лише членом-симпатиком, не будучи членом УСГ. Дальша консеквенція, яка логічно випливає зі згаданого "параграфу" - це зміна назви товариства, бо п'ята точка нового статуту буде оправдана лише тоді, коли "Український Студентський Спортивний Клуб" перестане себе так називати та прийме іншу назву (напр., "Спортивний Клуб УСГ"). Якщо УССК задержить свою теперішню назву, тоді п'ята точка статуту залишиться "носенсом", що принесе чимало шкоди нашому спортовому рухові. З загальностудентської спортової організації, що, без сумніву, могла б причинитись до оддоровлення відносин у нашому мюнхенському середовищі УССК, через необдуману точку свого нового статуту, може перетворитися в другорядне спортове "гетто" і тим ще більше поглибити існуючий нині антагонізм.

І хоча в склад нової Управи УССК-у увійшли цього разу люди, яким дійсно лежить на серці добро студентського загалу та розвиток його спортового життя, то цим людям доброї волі, на їхньому й так нелегкому шляху, поставлено заздалегідь ще одну штучну перешкоду, яка значною мірою паралізуватиме їхній замах до праці, а навіть ставитиме під знак запитання успішність їхньої діяльності.

Відповідальність за це несуть ті люди, які все ще не хочуть зрозуміти, що їхні гегемонійні тенденції йдуть лише на шкоду студентському загалові, не говорячи вже про те, що свої претенсії на гегемонію в студентському житті ці люди тепер уже нічим не в силі оправдати.

Віriamo твердо в остаточну перемогу здорового розуму над темними силами позакулісових інтриг і закликаємо друзів-спортсменів усіма силами допомагати здійсненню цих знаних, гарних слів: "В ЗДОРОВОМУ ТІЛІ - ЗДОРОВА ДУША".

СПОРТОВЕЦЬ.

ВЕСЛЯРСЬКІ ПЕРЕГони ОКСФОРД - КЕМБРИДЖ

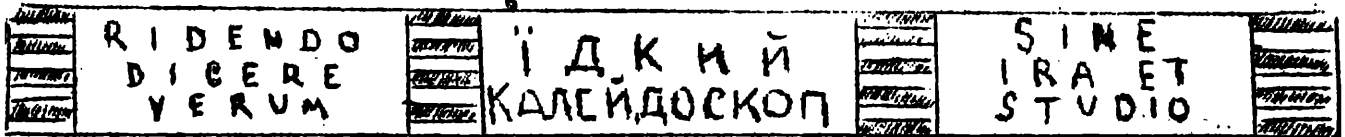
В Англії, на річці Темзі (між Патні і Мортлейн) відбулися дня 29 березня ц.р. традиційні веслярські перегони вісімок Оксфордського та Кембриджського університетів, які закінчилися заслуженою перемогою Кембриджу.

Дотепер ці перегони, що в Англії належать до найважливіших спортових подій, виграла 49 разів вісімка Кембриджу, а 13 разів вісімка Оксфорду.

СТУДЕНТСЬКИЙ БІГ НАПРОСТЕЦЬ

23 березня ц.р. відбувся на Рамерсдорфі (біля студентського гуртожитку) весняний студентський біг напростець.

В слабо організованому бігу взяло участь лише шість змагувальників. Виследи: 1. Чмола (КЛК) 5,02 хв., 2. Інж. Яворський (КЛК) 5,10 хв., 3. Кінціль (УССК) 5,12 хв.

НА МАРГІНЕСІ ОДНОГО "МАРГІНЕСУ"

З передовиці "періодичного" органу УСГ в Мюнхені ("Студ.Вісті", ч.1/П) довідуємось, між іншим, про те, що коли в найкоротшому часі не ідасться редакції цього журналу побільшити число дописувачів та співробітників, то тоді "Студентські Вісті" - "стануть органом неукраїнського (слухайте!) студентства, згуртованого з УСГ".

Не знаємо, чи це тільки формальна погроза, чи може "фашінговий" жарт "обуреного складача"...

А може це вже один із наслідків 105-ти відсоткової "диференціації" в нутрі УСГ? Якщо так, тоді на Фюріхштрассе зайшли дійсно "великі зміни"... Гратулюємо!...

+ ooo +

СПІЗНЕНИЙ "НОВОРІЧНИЙ КЛИЧ"

Як редактор "Camera Obscura" кидає на порозі Нового Року клич: "кожний студент з "Ідким пером" подає раз на місяць для "Камери Обскури" оригінальний факт на довільно злобну тему, але такий "ясний" та "недвозначний", щоб були зайві всякі коментарі.

(Консеквенції витягнуть товаришки & товариші, подружки й друзі, студентки й студенти. - Примітка обуреного складача).

Колишній Товариш, згл. Друг, а тепер
ДО КРАЮ СКОМПРОМІТОВАНИЙ ОСІБНЯК.

І ми вірили спочатку, що цей клич не кинутий у порожнечу...

Тепер довідуємось, що журнал, який з подигугідною "последогністю" плекав навіть у друкованому виданні "світлі традиції" своєї "Камери Обскури", з появою першого числа перестав виходити. НАМ його жаль і МИ йому щиро співчуваємо, але що ж робити...

Така вже доля всіх порожніх кличів, кинутих у порожнечу...

+ ooo +

ОГОЛОШЕННЯ

"КАМЕРА ОБСКУРА" - ЦЕ ЄДИНА ТРИБУНА, В ЯКІЙ Є МІСЦЕ НА НЕПРИЛИЧНУ ДИСКУСІЮ ДЛЯ ВСІХ БУВШИХ ТОВАРИШІВ, ЗГЛ. ЗДИФЕРЕНЦІЙОВАНИХ ДРУЗІВ, А НАВІТЬ ДЛЯ ІДЕОЛОГІЧНО СКОМПРОМІТОВАНИХ ОСІБНЯКІВ.

Редакція "К.О."

Наш складач, на жаль, поплутав у своєму обуренні деякі слова; властивий зміст оголошення, при тому, зберігся.

+ ooo +

"МОВЧИ, ЯЗИЧКУ..."

Колишній товариш, згл. друг, а тепер до краю скомпромітований автор нісенітниць у "Самега Obscura" (див. "Студ. Вісті", ч. 1), хотів за всяку ціну стати тими "ножицями, що на вдареному столі озиваються", і тому, на своє нещастя, взявся він в дуже недікатний спосіб до дуже делікатної справи.

Маючи на думці обчорнити автора однієї з статей "Студ. Обріїв", "колега Еркабор", у своїй наївній злобності, виявив брак елементарного такту в відношенні до своїх найближчих товаришів і товаришок, називаючи їх по черзі "рутинowanими аферистами", фальшивими "лордами", "панчішковими героями" і т.п., а всіх разом - "до краю скомпромітованими осібняками й осібнячками".

Що "Студ. Вісті" зачисляють до своїх співробітників авторів подібних "шедеврів", - нас не дивує. Одначе незрозуміла для нас роль "відповідального" редактора цього журналу. Та, зрештою, внутрішня справа самої редакції "С.В.", якщо така редакція дійсно ще десь існує...

З вірогідних джерел довідуємось, що "консеквенції" з цієї, так недікатно трактованої, "делікатної справи", довелося витягати не лише "товаришкам і товаришам, подругам і друзям, студенткам і студентам", але, в першу чергу, таки самому нещасному авторові. Після цієї гіркої науки він присягнув ніколи вже не братись до яких-небудь "делікатних справ", а ще менше бавитися в "ножиці, що на вдареному столі озиваються". Колишній товариш, згл. друг "Р.К.Б. до смерти пам'ятатиме стару нашу приповідку: "мовчи, язичку, будеш їсти кашку..."

+ @ +

"МОЯ ХАТА СКРАЮ..."

Немає сумніву, що автор "делікатної справи" належить під сучасну пору до найбільш "пеховатих" робітників "пера". Бо коли "ножиці на вдареному столі" принесли йому лише одну неприємність за другою, то тоді неуспіх його статті п.н. "Pro botto sua" ще більш закріпив у ньому різні комплекси меншевартості.

Це, однак, його особиста справа... На цьому місці хочемо лише приглянутись до цікавого (під логічним оглядом) софізму, що ляг в основу згаданої вже статті.

Як довідуємось, заголовком цієї статті мала стати відома всім приповідка - "моя хата скраю, я нічого не знаю". Цими словами автор хотів вказати на свою цілковиту неутральність та безсторонність у делікатній справі, що мала стати темою його статті. Одначе, уважаючи, що народня приповідка не повні відповідає "академічному" стилеві статті, автор намагався перекласти цю приповідку на мову вчених, тобто, на латинську, що, як бачимо, не дуже то йому вдалося.

З другого боку могло б здаватися, що мотто статті (цитата Т. Фонтане) вибране зовсім випадково, та воно так не є. В дійсності вибране мотто - це тільки друга частина згаданого софізму, висновок якого автор залишає, однак, за читачем.

Ось послухайте:

1. "Моя хата скраю, я нічого не знаю", - каже автор у заголовку.

2. "Тільки ті, що нічого не знають, знають напевно", - каже Т. Фонтане в мотто.

3. Отже, автор знає напевно", - повинен подумати кожний читач.

Так собі думав автор! Чи читач також так подумав, то це вже інша справа...

О Г О Л О Ш Е Н Н Я

ЦИМ ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ ЧЛЕНСТВО УСТ "СІЧ", ЩО ПРОХАННЯ ПРО ПРИЗНАННЯ С Т И П Е Н Д І Й

на літній семестр 1947 р., адресовані до
Комісії Допомоги Українському Студентству в Фурті, належить подавати ЧЕРЕЗ УСТ "СІЧ"
НАЙПІЗНІШЕ ДО 14 ДНІВ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ЗИМОВОГО СЕМЕСТРУ НА ТІЙ ВИСОКІЙ ШКОЛІ, ЩО НА НІЙ
ПЕТЕНТ СТУДІЮЄ.

До прохання треба долучити: 1. Анкетний листок, що його одержується в Канцелярії УСТ "Січ"; 2. Посвідку про впис на літній семестр; 3. Посвідку про успішність у студіях у зимовому семестрі 47 р.

РЕФЕРЕНТ СУСПІЛЬНОЇ СПІКИ

УСТ " С І Ч " .

Мюнхен,
15 березня 1947 р.

ВІДКРИТЕ ЗВЕРНЕННЯ
ДО В.Ш.П.ПРОФ.Др.ІНЖ.Н.Є ФРЕМОВА

ВШП Професоре!

Так, як увесь науковий світ, так і українське громадянство, а в тому числі й студентство стали перед приємним фактом - випуском Вашої чергової наукової праці, тим разом німецькою мовою: "РОЗВИТОК ХЕМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ", Мюнхен, 1946.

Праця ця, що перекладена з української мови, присвячена, згідно з Вашим бажанням, українській студіючій молоді. Це бо, нам - студентам.

Ми - студенти - ще не науковці, тому на цьому місці не беремося висловлювати своїх, хоч би й як прихильних, думок про суттєво-науковий зміст Вашої праці. Це залишаємо науці та історії, як єдино компетентним оцінювати досяги науковців Вашого розміру.

Натомість ми дозволимо собі ствердити інші факти. Факт невпинного шукання Вами нових шляхів до пізнання невідомого це та шляхів до об'єктивної правди в науці. Факт внесення Вами нових напрямних до пізнання природи. Факт створення нових теорій у природничому світі науки, а тим самим - надання нового поштовху людському генієві на дорозі його розвитку. Факт творення Вами нових досягнень з глибокою вірою та, мов би молодечим, ентузіазмом. І, нарешті, факт, що честь творення нової наукової школи, з її свіжими шляхами - припала українцеві.

Коли до цього додамо наше повне розуміння до тяжких еміграційних умовин, за яких Вам доводиться працювати, - то вищесказаним хочемо висловити перед Вами нашу не тільки глибоку пошану до Вас, але й подив і радість.

Тому в цьому подиві й пошані до Вас хочемо Вам, Пане Професоре, від імени нашого членства скласти якнайширші побажання. Хочемо Вам побажати, щоб не тільки Ваші нові струмені в науці досягнули якнайкращих успіхів, але щоб Ви й надалі були повні сил у нових, дальших твореннях.

І щоб присвята Вашого твору нашому студентству наповнила його енергією творчого шукання та спонукувала його до такої ентузіастичної праці, якої взірцем можете бути Ви, Пане Професоре!

З вдячністю й глибокою пошаною:

УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО Т-ВА "СІЧ"
27 лютого 1947. у Мюнхені.

З Н О В И Х В И Д А Н Ь

ПРОФ.Др ІНЖ.М.ЄФРЕМОВ: Розвиток хемічних елементів.Переклав з українського на німецьке Мгр.Т.КОРЧИНСЬКИЙ. Видання Унії Студентів Університету УНРРА.Мюнхен,1946.

ДР. М.ШЛЕМКЕВИЧ: Українська синтеза або українська громадянська війна. 19+6.Стор.54.4. (На правах рукопису,цикл.)

ТЕОДОР КУРПІТА. «NOT A PASS». Лірика. Мистецьке оформлення: С. Гординський. Літературна бібліотека "Рідного Слова". Видавництво "Академія". Мюнхен, 1946. Стор. 64. 8⁰.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ: Вогнем і смерчем. Поезії. Літературна бібліотека "Рідного Слова". Видавництво "Академія". Мюнхен, 1947. Стор. 32. 80.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ: Український вірш. Поетика. Мюнхен, 1947.
Стор. 44. 4^о. (На правах рукопису, цикл.).

Ж У Р Н А Л И :

РІДНЕ СЛОВО ч.12, рік П. Місячник літератури, мистецтва і науки.
Видає УЛМО в Мюнхені. Редагує Болерія. Головний Редактор Т. Курпіта.
В-во "Академія". Мюнхен, 1946. Стор. 132. 4⁰. (На правах рукопису, цикл.).

ОРЛИК чч.1,2. Рік П. Місячник культури і суспільного життя. Ре-
дагує Колегія. Видає В-вр "Орлик". Берхтесгаден, січень, лютий 1947.
Стор. 32. 4^о.

ВІСТІ УТГІ чч.1,2.Рік I. Орган внутрішньої інформації професури й студентства УТГІ.Регенсбург,січень,лютий 1947. Стор.26,30. -⁰.
(На правах рукопису,цикл.).

СТУДЕНТ. Орган Українського Студентського Представництва англійської зони. Ч.1.1947. Стор.20.4⁰. (На правах рукопису, цикл.).

[illegible]

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК. В попередньому ч."Студ.Обр." трапились такі помилки:

1. На стор. 4, 6-та строфа згори, 4-й рядок, надруковано: "в гори", треба "в море". 2. На стор. 19, 2-й рядок згори, надруковано: "як парафразу однієї", треба "як парафразу наголоску однієї". 3. На ст. 20-й, 1-й рядок згори, надруковано "відрадни", треба "НЕвідрадни". 4. На стор. 33-й, 13-й рядок згори, замість "студ. В. Ковтонюка", треба "студ. В. Дубняка". 5. На стор. 38, 9-й рядок згори в ЛИСТУВАННІ РЕДАКЦІЇ, замість "Друже ММ". повинно бути: "Студент".

[illegible]